

Jak

WYSTOUPIT

Z EU

PETRMACH

Petr Mach

JAK VYSTOUPIT Z EU

Jak

WYSTOUPIT

z EU

PETR MACH

Laissez Faire 2010

Jak vystoupit z EU

Autor: Petr Mach

Vydavatel: Laissez Faire

Sazba a obálka: Vladimír Vyskočil

Tisk: Tiskárna Kulhánek

Vydání první, březen 2010

ISBN 978-80-254-6624-7

Obsah

1. Úpadek demokracie	7
1.1 Demokracie je ochromena	7
1.2 Evropský parlament nemůže demokracii nahradit	11
1.3 Proč nejsem eurofederalistou	14
2. Od vstupu do EU k Lisabonské smlouvě	19
2.1 Cesta České republiky do EU	19
2.2 Konvent o Evropské ústavě	24
2.3 Evropská ústavní smlouva	29
2.4 Lisabonská smlouva	36
3. Cesta k suverenitě	51
3.1 Jak vystoupit z EU	51
3.2 Garance bezpečnosti	58
3.3 Garance volného obchodu	59
3.4 Volný pohyb osob	69
4. Vize samostatné České republiky	73
4.1 Nelehká samostatnost	73
4.2 Jak dohnat Německo	78
4.3 Proč se EU nestala nejdynamičtější ekonomikou světa ...	80
4.4 Česká republika jako daňový ráj	89
5. Závěr	93

1.

Úpadek demokracie

1.1 Demokracie je ochromena

„*Dámy a pánové,*“ uvedl ministr financí Eduard Janota 29. září 2009 ve Sněmovně návrh na změnu zákona o dani z přidané hodnoty, a pokračoval:

„Chtěl bych zdůraznit důležitost přijetí této novely, protože členské státy Evropské unie mají povinnost, to bych chtěl zdůraznit, transponovat výše uvedené směrnice do svého právního řádu k datu 1. ledna 2010, a proto je navržena i stejná účinnost tohoto zákona. V případě, že by nebyla transpozice těchto směrnic do českého zákona o dani z přidané hodnoty k tomuto datu provedena, hrozí sankce ze strany Komise.“¹

Žádná diskuse se o návrhu nevedla a nikdo nebyl proti. Obsah zákona nebyl pro nikoho z poslanců důležitý. Museli jsme ho schválit, protože to byl požadavek Evropské unie.

Zákon přitom dokonale odradil od podnikání všechny mladé lidi, kteří si zřídili vlastní webové stránky a začali získávat drobný příjem z reklam od společnosti Google. Podle nové směrnice by se museli

kvůli pár desítkám korun stát plátcí daně z přidané hodnoty a podstoupit papírování, které rozhodně nestojí za to.

Ve skutečnosti podobnými větami předkládají ministři poslancům zákony na každém zasedání Poslanecké sněmovny. Uvedme si ještě tři namátkové příklady.

Podobně ministr spravedlnosti Jiří Pospíšil předkládal 26. září 2007 Sněmovně návrh antidiskriminačního zákona: *„Proti České republice se již v tuto chvíli vedou čtyři řízení pro porušení Smlouvy o založení Evropských společenství, konkrétně porušení článku 226, z nichž jsou dvě ve fázi formálního upozornění a další dvě ve fázi podmíněného stanoviska. ...návrh, který zde máme před sebou, striktně vychází z nutných závazků, které máme ve vztahu k členství v Evropské unii, a z toho, co musíme transponovat do našeho právního řádu.“²*

Nešlo přitom o maličkost. Tento zákon obrátil na ruby staletý princip právního státu – zásadu presumpce neviny. Na základě směrnic EU místo toho, aby žalující u soudu prokazoval vinu osoby, kterou zažaloval, bude žalovaný povinen dokázat, že „nediskriminoval“. Když vás zažaluje zhrzený zájemce o pronájem vašeho bytu nebo uchazeč o zaměstnání, vy budete muset prokázat, že jste ho nediskriminoval – na základě pohlaví, etnického původu či sexuální orientace.

Stejným způsobem představoval ministr kultury Václav Jehlička 24. října 2007 poslancům návrh zákona, který nařizuje odvádět autorské poplatky z rádií a televizí na hotelových pokojích: *„Tato drobná novelizace zákona má jedinou ambici. Tou je co možná nejrychlejší reakce na konkrétní výtky Evropské komise vůči českému autorskému zákonu z hlediska jeho slučitelnosti se závaznou komunitární úpravou. Tyto výhrady jsou totiž předmětem dvou řízení aktuálně vedených proti České republice.“³*

Z nepřeberného množství příkladů si ještě uvedme ze stejného dne, jak ministr průmyslu a obchodu Martin Říman předkládal novelu

zákona o ochraně spotřebitele: „Uvedu další, myslím, že za ten rok, co jsem v úřadě, čtvrtou novelu zákona o ochraně spotřebitele. Tento zákon je pravděpodobně nejčastěji novelizovaným zákonem v poslední době. Není to proto, že bychom byli blázni na ministerstvu a tyto novely si zase vymýšleli jako nějakou dobrou zábavu, ale je to prostě proto, že ve všech zmíněných případech, kdy jsem tady stál s další novelou zákona na ochranu spotřebitele, tak to bylo vynuceno nějakým právním předpisem Evropské unie. Nejinak je tomu i nyní, kdy jde o transpozici směrnice 2005/29/ES“⁴

Řeč Martina Římana byla výjimečná v tom, že si uvědomoval absurdnost role, v níž se octl. Nakonec k tomu ještě dodal: „Můžeme s tím nesouhlasit, ale to je tak jediné, co s tím lze udělat ... abychom se vyhnuli napadení ze strany Evropské komise ohledně nedostatečné transpozice, což už se v jiných případech několikrát stalo.“⁵ A opět – žádný poslanec nehlasoval proti.

Poslanci tyto zákony vlastně neschvalují. Oni je – řečeno jazykem Evropské unie – „transponují“ či „implementují“. Zvedání rukou je jen jakýsi formální rituál, je to předstírání demokracie. Tento rituál podstupují poslanci společně bez ohledu na barvu – komunisté, sociální demokraté, lidovci, občanští demokraté i jejich občasně různé mutace.

Poslanci jen hrají hru na demokracii. Předstírají před sebou i před veřejností, že zvedání rukou je projevem svobodné vůle, ač ve skutečnosti vědí, že zákony nařizené Evropskou unií schválit musí.

Dva druhy zákonů

Netýká se to všech zákonů. Nicméně okruh záležitostí, v nichž mohou volení zákonodárci rozhodovat na základě svého nejlepšího vědomí a svědomí, tedy okruh záležitostí, které můžeme ovlivnit demokratickou volbou a veřejnou debatou, se dramatickým tempem zužuje. Demokracie v České republice je značně ochromena.

Ve skutečnosti parlament schvaluje dva druhy zákonů. Jedna část jsou zákony, které schválit může a nemusí. Druhá část jsou zákony, které schválit musí.

První skupina zákonů jsou zákony navrhované z iniciativy české vlády a českých poslanců. O těch se před jejich případným schválením vede veřejná diskuse. Zákonodárci se za ně zodpovídají českým voličům, kteří si je volí.

Druhou skupinu tvoří zákony, které schválit musíme na základě direktiv Evropské unie. O těchto zákonech se před jejich schválením veřejná diskuse nevede. Ani by to nemělo smysl. Schválit je musíme, jinak by Evropská unie vyměřila České republice finanční sankce. Formálně poslanci zvedáním rukou „hlasují“, reálně to ale svobodná volba není.

Příkladem první skupiny zákonů, těch, které jsou předkládány z iniciativy české vlády a českých poslanců, jsou např. plán na zavedení šrotovného, debata o zvýšení mateřské, návrh plošného zákazu kouření v restauracích nebo návrh povinného vedení registračních pokladen. O těchto návrzích se píše v novinách, probírají se v televizi, povídají si o nich lidé v hospodě. Politici tuto debatu vyhodnocují a mohou jí přizpůsobit svůj postoj při konečném hlasování. Demokracie tak prostřednictvím veřejné debaty funguje v průběhu celého volebního období. Navíc pokud jsou tyto zákony schváleny, a přitom se ukážou nakonec jako špatné, mohou být po volbách příští vládou zrušeny nebo změněny.

Příkladem druhé skupiny zákonů jsou antidiskriminační zákon, povinné kvóty na biopaliva v benzínu a naftě, návrhy na zvyšování spotřebních daní, nařízené výkupy elektřiny ze solárních elektráren nebo zákazy žárovek. O těch se předem nediskutuje. Ani v českém parlamentu, ani v hospodách, ani v novinách. Vede se o nich nanejvýš márná intelektuální debata ex post, když už jsou na evropské úrovni přijata

ty. Občas někdo někde napíše názor o tom, že jde o chybnou regulaci, ale nemá to žádný význam. Vstoupení takové legislativy v platnost taková debata nemůže nijak ovlivnit. Demokracie zde nemá žádný prostor.

S každou další evropskou smlouvou přibývá legislativy tohoto druhého typu a ubývá legislativy prvního typu. Posiluje se tak frustrace lidí z politiky. Když politika přestává být soupeřením o charakter zákonů, mění se v pouhé soupeření o vliv na státní zakázky, což je praktická reálná moc, která politikům stále zbývá.

Hlavní politické strany, které přijímají naše členství v Evropské unii jako danost, se k sobě v důsledku politicky přibližují. Na vlastní politické vymezování se proti sobě – tedy na vlastní fungování politiky v jejím demokratickém slova smyslu – jim zbývá stále méně prostoru. Většina věcí je dána shora – rozhodnutím Bruselu.

1.2 Evropský parlament nemůže demokracii nahradit

Může být ochromená demokracie na národní úrovni nahrazena demokracií celoevropskou? Zní to na první pohled logicky: Když se o důležitých zákonech již nerozhoduje na domácí půdě, ale v Bruselu, pak stačí, aby demokracie fungovala na nadnárodní úrovni. Nadnárodní demokracie má ale svá úskalí.

Jak jsem ukázal ve své předchozí knize⁶, Evropská unie není „optimální politickou oblastí“. Sovětský svaz, Jugoslávie a Československo mohly držet pohromadě jen v totalitním režimu vlády. Po zavedení demokracie se rozpadly. Demokracie na nadnárodní úrovni nefunguje, protože existují různé národní zájmy. Pravicové a levicové přesvědčení, které je dominantním dělítkem rozdílných zájmů v národní demokracii, není při rozhodování na nadnárodní úrovni hlavním faktorem.

Zemědělskou politiku Evropské unie založenou na štedrých dotacích podporují francouzští i polští politici, ať již jsou z pravicového, nebo levicového tábora. Proti uznání samostatného Kosova byly vlády Slovenska i Španělska bez ohledu na barvu vládních politických stran, protože ani pravice ani levice nechtěla uznáním samostatnosti provincie poskytnout ospravedlnění pro snahu o separaci vlastních národnostních menšin. Čistí plátcí do rozpočtu EU (země, které odvádějí do bruselské kasy více, než z ní získávají), nebudou podporovat zvýšení členského příspěvku do EU odvislého od výše hrubého domácího produktu země. Země s vysokými sazbami spotřebních daní budou podporovat zvyšování minimálních sazeb EU.

Navíc bruselské rozhodování je příliš vzdálené a odpovědnost rozptýlena. Lidé vědí, že se rozhoduje „někde v Bruselu.“ Lidé tuší, že důležitými orgány, kde se rozhoduje, jsou Evropská komise, Evropský parlament, Rada ministrů a Evropská rada. Ale kdo konkrétní má odpovědnost za jakou směrnici, je nejasné. Politici často ve svém národním parlamentu předkládají k formálnímu schválení (implementaci) zákony vyplývající ze směrnice, které odsouhlasili v Radě jejich předchůdci z vlád, jež mezitím padly. Za schválení konkrétních směrnic a nařízení nemůže volič svým hlasováním potrestat nebo odměnit konkrétní politiky.

Ve skutečnosti všemi institucemi Evropské unie procházejí návrhy Evropské komise hladce. Existuje totiž neformální pakt mezi evropskými politickými stranami hlavního proudu, které se shodují v politice neustálého předávání pravomocí na Brusel. Lisabonskou smlouvu podporoval jak Paroubek, tak Topolánek, Merkelová stejně jako Blair, Berlusconi stejně jako Zapatero. Jejich strany tvoří v Evropském parlamentu a Evropské radě kartel, který bez problémů schválí jakýkoliv návrh Evropské komise.

Navíc europoslanci mají skupinový zájem na posilování vlastních pravomocí – tedy na prohlubování evropské integrace. Jak uvádí pro-

fesor Roland Vaubel z univerzity v německém Mannheimu: „*Než aby mezi sebou soutěžili, tvoří spíš jednu velkou stranu – stranu evropské centralizace. Evropský parlament zastupuje sám sebe.*“⁷

I když se objeví v Evropském parlamentu rebel – euroskeptik z přesvědčení –, nemá šanci cokoliv prosadit. Do základních smluv EU je totiž vtělena pojistka proti demontáži stávajícího modelu fungování Unie. Žádný poslanec Evropského parlamentu nemá právo navrhnout zrušení nějaké stávající směrnice nebo nařízení. Nemůže se postavit a říct: „*navrhuji zrušení směrnice 77/2001 o podpoře výroby elektřiny ze solárních elektráren, protože se to ukazuje jako neefektivní drahá regulace.*“ Nemá na to právo. Jediná instituce, která má právo navrhopvat Evropskému parlamentu návrh směrnice či nařízení nebo jejich rušení, je Evropská komise.

Kdo by si snad myslel, že europoslanci mohou prosadit svoji vůli alespoň jednou za pět let, když schvalují Evropskou komisi, je na omylu. Jak stanovila Lisabonská smlouva, „*členové komise jsou vybírání podle celkové způsobilosti a evropanství.*“⁸ Podmínkou „evropanství“ je tedy na věčné časy ústavně zakotvena vedoucí úloha ideologie stále silnější evropské integrace.

Z toho plyne, že nemá žádný smysl kandidovat do Evropského parlamentu s heslem „*prosadím zrušení hloupých evropských směrnic a nařízení*“. To, co bylo možné v národních parlamentech, v Evropském parlamentu možné není. Nemá tedy ani velký smysl volit do Evropského parlamentu – nač vybírat mezi jednotlivými kandidáty, když žádný z nich nemůže zajistit změnu trendu?

Vliv voliče volícího do Evropského parlamentu na utváření evropské legislativy je pramalý. Většinu klíčových rozhodnutí ve skutečnosti činí vůdčí politici největších států EU v čele s Německem a Francií a nevolení byrokraté v Evropské komisi.

Malý význam voleb do Evropského parlamentu rozpoznali intuitivně i voliči a volební účast ve volbách do Evropského parlamentu klesá v každých volbách.

Volby do EP	1979	1984	1989	1994	1999	2004	2009
Průměrná účast (%) ⁹	62	59	58	57	50	45	43

Jinými slovy, možnost volit do Evropského parlamentu své zástupce nám nenahradí úpadek demokracie na národní úrovni. Evropskou unii nelze reformovat skrze Evropský parlament. EU nelze reformovat zevnitř.

Ti, kdo měli ambici pokusit se reformovat EU zevnitř a dušovali se, že nepodporí žádné další přenesení pravomocí na Brusel, se nakonec vždy stali součástí mašinérie, která neustále posiluje moc institucí Evropské unie na úkor demokraticky svěřených pravomocí členských států a na úkor svobody občanů.

Tato kniha se zamýšlí nad úpadkem svobody a demokracie v České republice a ukazuje alternativu vůči našemu členství v Evropské unii – budoucnost samostatné České republiky jako svobodného a suverénního státu nezávislého na rozhodování cizích politiků a byrokratů v Bruselu.

1.3 Proč nejsem eurofederalistou

Následující text jsem publikoval v roce 2003, před referendem o vstupu do Evropské unie, ve stejnojmenném sborníku. Vysvětluji v něm, proč jsem se chystal hlasovat v referendu proti vstupu do EU. Přenesme se na chvíli o několik let zpět do roku, kdy Česká republika byla samostatným státem a zvažovala vstup do Evropské unie.

„Existují dvě vize uspořádání Evropy.

První vizí je Evropa svobodných národů, kde nemůže jeden stát nařizovat něco státu druhému či občanům druhého státu. Opatření ve společném zájmu evropských zemí mohou být přijímána jen na smluvním základě, na základě svobodné vůle všech zúčastněných stran. Žádná země nemůže být nucena plnit požadavky jiných zemí.

Druhou vizí je federální Evropa, kde jedny státy mohou přehlasovat druhé, kde občané jedněch států mohou přehlasovat občany druhých států a donutit je plnit opatření, se kterými druzí nesouhlasí. Na vynucování evropské legislativy musí federální Evropa disponovat federální policií, federálními soudy, federálními věznicemi a federální armádou.

Současná Evropská unie je na pomezí obou modelů. Už není Evropou suverénních států, protože nařízení z Bruselu se vztahují na členské státy a jejich občany bez ohledu na to, zda jejich zástupci s těmito nařízeními souhlasí. Na druhé straně Evropské komisi, Evropské radě a Evropskému parlamentu chybí zatím evropská policie a evropská armáda, a proto až některý členský stát přestane bruselská nařízení plnit, bude evropská byrokracie bezzubá. Toho se všichni zastánci politického sjednocování Evropy obávají, a tak tlačí na další federalizaci Evropské unie, aby byla evropská byrokracie vyzbrojena donucovacím aparátem.

Na první pohled se může zdát zvláštní, proč někdo odmítá model soužití suverénních států založený na dobrovolnosti, a namísto toho prosazuje superstát (tj. nadstát), kde mohou být prosazovány zájmy jedněch na úkor druhých.

První motivací je sociální inženýrství. Mnoho lidí má v hlavě velké projekty. Málokdo je však dokáže realizovat ve vlastní firmě, na základě získání přízně klientů. Tito lidé se pak dávají na politiku, kde mohou velké záměry prosazovat na základě státní moci za peníze i těch lidí, kteří o jejich projekty nemají zájem. Evropská unie je příležitostí provádět experimenty sociálního inženýrství ve velkém.

Druhou motivací je přesvědčení, že ve sjednocené Evropě bude možné lépe prosazovat národní zájmy. Ovšem v politice, na rozdíl od podnikání, jsou zájmy jedněch prosazovány na úkor druhých, pomocí hlasování. Zájem německých odborů zavést v celé Evropě německé normy podnikání a německé daně bude patrně v rozporu s českým zájmem prosadit se v konkurenci na zahraničních trzích. Je nad slunce jasné, že velké státy budou moci v nadstátu prosazovat své zájmy účinněji než malé země. Česká republika je malou zemí a v evropské federaci by dlouhodobě nemohla být spokojena.

Někteří naši politici, kteří jsou kritičtí k federalizačním procesům, k nimž v EU dochází, přesto chtějí do EU vstoupit s odvoláním, že chtějí EU reformovat zevnitř. Připomíná to občany, kteří v Československu za drobné výhody vstupovali do KSČ a přátelům i sami sobě to vykládali jako vůli rozvracet stranu zevnitř. Ať již tito lidé vstupovali do KSČ z nedostatku prozíravosti či z nedostatku charakteru, výsledek byl stejný. Reforma zevnitř se ukázala jako nemožná.

Již dnes nařizuje Evropská unie občanům členských zemí minimální výši většiny daní, výši dovozních cel, ukládá členům platit příspěvky na bruselskou byrokracii a pomocí direktiv a regulací nařizuje tisíce menších či větších omezení podnikatelské svobody.

V referendu má Česká republika možnost zvolit si, zda do stávající Evropské unie vstoupí, či zda zůstane suverénním státem. Zda si bude nadále stanovovat své zákony sama, či zda bude muset uzákoňovat legislativu bruselskou. Evropská unie je již dnes z velké části federalizovaná a federalisté v ní mají zřetelně navrch. Považuji za rozumné počkat si na další vývoj Evropské unie a zachovat pro tentokrát české republice suverenitu. Proto budu v referendu hlasovat proti vstupu České republiky do Evropské unie.¹⁰

Do stejného sborníku přispěl i tehdejší předseda ODS Mirek Topolánek.

Topolánek tehdy mimo jiné napsal slova, která bych bez výhrad podepsal:

„Vyznávám Evropu mezivládní spolupráce, Evropu bez nárůstu centrální a ve své podstatě nedemokratické moci... Chci Evropu národních států, jejichž občané budou vědět, kdo jim vládne, jak je zvolit a také jak se jich zbavit, Evropu národních vlád, odpovědných svým a pouze svým občanům. Chci svobodně obchodující Evropu, která podporuje podnikání a nevaluje dusivé regulace na kdeco a kdekoho. Chci takovou evropskou integraci, která daňovou, hospodářskou a sociální politiku ponechá národním státům, protože to jsou hlavní oblasti ideologických rozdílů mezi stranami. Integraci, jež respektuje suverenitu národních států ve věcech zahraniční a imigrační politiky. Chci integraci, která nebude ohrožovat čtyři základní principy Evropského hospodářského prostoru.“

„Nechci žádné Spojené státy evropské, dnes spíše v podobě Evropské antiamerické federalistické socialistické republiky. Nechci tedy umělý, bruselskými byrokraty nadekretovaný, evropský superstát. Nechci evropskou ústavu, protože ústavu mají pouze státy. Nechci další prohlubování evropské politické, měnové či bezpečnostní integrace. Nechci ani jednoho evropského prezidenta, natož tak dva. Nebudu se podílet na vytváření žádné konkurenční bezpečnostní nebo vojenské struktury, jež by měla omezit manévrovací prostor Severoatlantické alianci. Nemám zájem, aby někdo ve Štrasburku rozhodoval o tom, kolik procent českých žen, příslušníků národnostních menšin, gayů nebo lesbiček má být zaměstnáno v té nebo oné instituci nebo sedět v parlamentu. Nechci, aby se v Bruselu rozhodovalo o zkracování pracovního týdne či jiném „vylepšování“ podmínek pro naše zaměstnance“¹¹

Pozorný čtenář, který v uplynulých letech sledoval českou politickou scénu, si jistě všiml hlubokého rozporu mezi Topolánkovými slovy roku 2003 a Topolánkovými činy let 2008 a 2009.

Dnes máme – díky Topolánkovi, který sjednal a v českém parlamentu prosadil Lisabonskou smlouvu – centralizovanou Evropskou unii s evropským prezidentem a ministrem zahraničí, se společnou imigrační a zahraniční politikou, s pravomocemi na určování kvót, pracovního týdne i sociální politiky. Přesně to, proti čemu se Topolánek roku 2003 vymezoval.

Kde se stala chyba? Proč se lídr ODS – a celá hlavní pravicová strana založená v roce 1991 Václavem Klausem na idejích klasického liberalismu a národní demokracie – odvrátili od původních zásad? Koho má volit občan, který chce co nejméně zákonů a nechce, aby náš zákonodárný sbor podléhal diktátu Bruselu? Je šance na změnu, nebo apatičtí občané vlažně využívající svého volebního práva nechají politiku, aby svoji zemi vedli k úpadku?

Odpovědi se pokusím podat v následujících kapitolách.

2.

Od vstupu do EU k Lisabonské smlouvě

2.1 Cesta České republiky do EU

Připomeňme si, jak vlastně rozpouštění České republiky v Evropské unii začalo.

Samostatná suverénní Česká republika vznikla po rozpadu československé federace 1. ledna 1993. Zákony platné na českém území určoval po následujících deset let výhradně český demokraticky volený parlament, bez diktátu Moskvy, bez vedoucí úlohy KSČ, bez sporů se Slováky ve Federálním shromáždění.

Zažívali jsme si samozřejmě vlastní problémy a politické střety, byli jsme ale suverénním státem.

Lidé si pojem „suverenita“ často pletou s vágními pojmy jako „národní identita“, „národní hrdost“ nebo „schopnost ovlivňovat mezinárodní dění“. Suverenita v právním slova smyslu ale znamená, že zákony platné na území státu určují orgány daného státu a nikoliv

jakákoliv vnější či vyšší entita. Suverénní jsou tak např. Spojené státy či Norsko, suverénní není např. Bavorsko nebo Kalifornie.

Samostatná a nezávislá Česká republika vstoupila do NATO, aby si zajistila smluvní vojenskou ochranu v případě ohrožení. Založila Středoevropskou zónu volného obchodu (CEFTA) a uzavřela také tzv. Asociační dohodu (o volném obchodu) s Evropským společenstvím (ES), předchůdcem Evropské unie. Češi budovali demokratický, ekonomicky liberální otevřený stát.

Zatímco se Československo rozdělovalo, aby si jeho národy vládly samy, *Evropská společenství* (ES) se změnila Maastrichtskou smlouvou v *Evropskou unii* (EU), soustátí se silnými federálními kompetencemi a společnou měnou.

Není se co divit, že přerod Evropských společenství v Evropskou unii probíhal bez zájmu českých médií. Měli jsme tehdy jiné starosti – dělení státu, pak dělení měny, privatizaci, liberalizaci cen.

Připomeňme si – alespoň velmi stručně – co se tehdy dělo mimo naši pozornost na západ od našich hranic.

2. června 1992 se konalo v Dánsku referendum o Maastrichtské smlouvě, která měla vytvořit Evropskou unii, a voliči smlouvu odmítli. Následně v prosinci 1992, kdy se v České republice všichni – unaveni z „pomlčkových válek“ o název společného federálního státu se Slováků – soustředili myšlenkami na rozdělení Československa, dojednala Evropská rada premiérů dvanácti členských států Evropských společenství na zasedání ve skotském Edinburghu výjimky pro Dánské království z Maastrichtské smlouvy.

Mezi nimi i výjimku z povinnosti zrušit korunu a zavést euro.¹² Dánové pak s těmito výjimkami smlouvu schválili v opakovaném referendu 18. května 1993. Maastrichtská smlouva vstoupila v platnost 1. listopadu 1993 a zrodila se Evropská unie.

6. prosince 1992 se konalo ve Švýcarsku referendum, ve kterém se Švýcaři odmítli připojit k dohodě o Evropském hospodářském prostoru (EHP). Švýcarská vláda nato stáhla svoji oficiální přihlášku do Evropských společenství. (Samotné členství v Unii pak Švýcaři odmítli v referendu 4. března 2001. Proti členství v EU se vyslovilo 76,8 % hlasujících.)

Proč nechtěli Švýcaři do EHP? Švýcarsko bylo členem Evropského sdružení volného obchodu EFTA – zaručujícího volný obchod s Rakouskem, Finskem, Švédskem, Norskem, Islandem a Lichtenštejnem a dalšími zeměmi, se kterými má EFTA uzavřeny dohody o volném obchodu. Švýcaři se rozhodli zajistit si volný obchod se zeměmi Evropských společenství dvojstrannými smlouvami. Dohoda EHP totiž připadala Švýcarům příliš svazující: Výměnou za volný obchod se zeměmi ES by se zavázali automaticky uzákoňovat veškerou bruselskou legislativu týkající se společného trhu a životního prostředí.

V roce 1994 se konala referenda o vstupu do EU v Rakousku, Finsku, Švédsku a Norsku. Zatímco Norové vstup do EU v referendu odmítli, Finové, Rakušané a Švédové se od 1. ledna 1995 stali členy Evropské unie.

13. prosince 1995 vláda premiéra Václava Klause schválila podání žádosti o vstup do Evropské unie¹³ a 17. ledna 1996 premiér oficiálně přihlášku předal. Pro většinu občanů představovala vize vstupu do EU naplnění hesla „Zpět do Evropy“, které nosili lidé na transparentech během „sametové revoluce“ v listopadu 1989.

Až za vlády premiéra Josefa Tošovského v březnu 1998 zahájila Evropská unie s Českou republikou vyjednávání o podmínkách vstupu. Česká republika v tu dobu také začala horečně přizpůsobovat své zákony „*acquis communautaire*“ – rozsáhlému a stále se zvětšujícímu souboru evropských směrnic a nařízení. Evropská unie začala záhy využívat nových pravomocí, které jí Maastrichtská smlouva na-

dělila – a začala se rychle měnit. Kvóty na elektřinu, jednotné daňové sazby a masivní přerozdělování peněz skrze Brusel se stalo skutečností.

Málokdo ale tehdy rizika evropské legislativy vnímal. Málokdo viděl hrozbu v jejím nepřehledném objemu, ve zvláštním způsobu jejího vznikání a v jejích tendencích regulovat postupně veškeré oblasti lidského života.

K západoevropským zákonům jsme slepě vzhlíželi jako k evidentnímu dobru – vzhledem k tomu náš vlastní právní řád obsahoval stále pozůstatky komunistického práva. Objevovaly se sice informace o nadbytečných nařízeních regulujících povolenou zakřivenost banánů, to ale bylo považováno spíš za kuriozitu. Nikoho nenapadlo, že za pár let Evropská unie zakáže používat žárovky či nařídí uplatňování presumpce viny při sporech o diskriminaci.

31. ledna 2003 předložila vláda premiéra Vladimíra Špidly Sněmovně návrh zákona o provádění referenda ke vstupu do Evropské unie¹⁴ a pak se stalo něco, co významně ovlivnilo charakter naší demokracie.

Vláda Vladimíra Špidly rozhodla 2. února 2003 o vyčlenění 200 milionů korun ze státního rozpočtu na „komunikační strategii“ (propagační kampaň) před referendem o vstupu do EU. Došlo tak k dosud bezprecedentnímu zneužití peněz daňových poplatníků k jednostranné propagaci jednoho politického postoje, k počátku úpadku naší nově nabyté a tudíž dosud křehké demokracie. Hlavním mottem kampaně bylo nepokrytě slovo „ANO“ v logu se žlutými hvězdičkami v modrém poli – symboly Evropské unie:

V pátek 13. června 2003 šli občané České republiky do volebních místností v historicky prvním referendu. Otázka zněla: „*Souhlasíte s tím, aby se Česká republika stala podle smlouvy o přistoupení České republiky k Evropské unii členským státem Evropské unie?*“ K urnám přišlo 55 % oprávněných voličů a 77 % z nich odpovědělo ANO. „Ano“ od 3,4 milionu z 8,3 milionu oprávněných voličů stačilo k souhlasu se vstupem do EU.

Česká republika vypověděla členství ve Středoevropské zóně volného obchodu a 1. května 2004 se stala členskou zemí Evropské unie – po deseti letech, kdy existovala jako samostatný suverénní stát, bez protektorátu Moskvy, bez státoprávních hádek se Slováký.

Na tomto místě je třeba ještě připomenout, že většina lidí akt vládní intervence do demokratické volby v podobě vládní propagační kampaně přehlížela. Snad v důsledku zakořeněného černobílého vidění světa z doby bipolárního rozdělení – co je ze západu a prozápadní, je dobré, co je z východu, je špatné.

Kromě vlády se před referendem do propagace vstupu do EU zapojila i veřejnoprávní televize. Připomeňme, že Česká televize je řízená radou, kterou volí Poslanecká sněmovna, a je financovaná z peněz všech televizních koncesionářů – majitelů televizních přijímačů.

V propagačním bloku „Minuta o EU“ vysílaném každý den v období kampaně před referendem vystupovali takřka výhradně zastánci vstupu do Evropské unie a pochybnými argumenty přesvědčovali veřejnost ke vstupu do EU. Např. Prof. MUDr. Pavel Pafko, DrSc. televizním divákům sděluje: „*Za základní výhodu vstupu České republiky do Evropské unie považuji to, že zásadní problémy naší společnosti bude řešit Evropský parlament, a ne náš, který často jedná pod vlivem stranických zájmů. Další výhodu vidím v tom, že se budeme snad chovat tak jako obyvatelé Evropské unie, tzn. čestně a poctivě. Zásadní nevýhodu nevnímám žádnou.*“¹⁵

Copak Evropský parlament nejedná také podle stranických zájmů? Jedná! Jediný rozdíl je v tom, že dominantními stranami v něm jsou strany sdružené v bloku evropských socialistů a v bloku evropských lidovců a český vliv na schválené návrhy je minimální. Zaručil vstup do EU, aby se nepoctiví občané začali chovat poctivě? Naopak! Nové evropské dotace a regulace otevřely nové příležitosti k podvádění.

Je ironií, že rok na to stejná televize kritizovala zasahování běloruské státní televize do kampaně před běloruským referendem (o změně ústavy): „*Návod jak hlasovat v referendu vysílala státní televize – samozřejmě PRO, ne PROTI – a média nadšeně přikyvovavala,*“¹⁶ uvedl pohoršeně moderátor zpravodajství České televize. České televizi přišlo pohoršující zasahování do referenda ze strany státní moci v Bělorusku, zatímco rok před tím sama nepokrytě ovlivňovala referendum v České republice, pokud šlo o vstup do Evropské unie.

Toto hluboce zakořeněné černobílé – a tudíž nebezpečné – vidění světa (východ=socialismus=zlo, západ=kapitalismus=dobro) bude významně ovlivňovat myšlení lidí a politiků v České republice znovu, až se bude schvalovat Lisabonská smlouva. Ve skutečnosti se k nám právě začal socialismus vracet nečekaně ze západu.

2.2 Konvent o Evropské ústavě

Mezitím co se Česká republika stávala členem Evropské unie, tzv. *Konvent EU* pod vedením bývalého francouzského prezidenta Giscarda d'Estainga začal připravovat návrh Evropské ústavy, dokumentu, který měl čerstvé podmínky našeho členství v Evropské unii zásadně změnit.

Konventu předsedal z rozhodnutí Rady EU bývalý francouzský prezident Valéry Giscard d'Estaing a delegáty byli zástupci vyslaní vláda-

mi členských zemí. V roli pozorovatelů se mohli Konventu účastnit také zástupci České republiky, která vyslala náměstků ministra zahraničních věcí za ČSSD Jana Kohouta, senátora zvoleného za Čtyřkoalici Josefa Zieleniece a poslance za ODS Jana Zahradila.

Konvent měl dodat vzniku Evropské ústavy zdání demokratičnosti a široké mezinárodní vůle. Text ale vznikl takřka výhradně v předsednictvu vedeném a jmenovaném Giscardem a měl velmi daleko k demokratické a široké diskusi. Jednání předsednictva byla tajná a jejich harmonogram nebyl veřejný.¹⁷ Přímý účastník jednání Konventu v roli asistenta Petr Plecítý uvádí, že když se hlásili do diskuse oponenti, „*dávala předsedající v přítomnosti Valéry Giscarda slovo pouze delegátům, kteří souhlasili s návrhem předsednictva, a teprve když odešel, nechala pronést nesouhlasné příspěvky. Když kdosi požádal o indikativní hlasování o návrhu předsednictva, rozpustila zasedání. Valéry Giscard d'Estaing mohl poté na plénu prohlásit, že naprostá většina delegátů souhlasí s návrhem předsednictva.*“¹⁸

Výsledkem bylo, že se Francii a Německu podařilo do textu zahrnout zásadní změnu hlasovacích práv v neprospěch menších zemí a bezprecedentní rozšíření většinového hlasování na desítky nových oblastí.¹⁹

Český zástupce Jan Zahradil proto před schvalováním textu na protest proti „federalizaci“ Evropy a „manipulaci“ s textem ústavy ze strany předsednictva (v předvečer referenda ve čtvrtek 12. června 2003) Konvent demonstrativně opustil. „*Dorazilo mě, co se stalo. Nebudu se na té brutální manipulaci podílet,*“²⁰ řekl Zahradil na následné tiskové konferenci. Jak dále popisuje Zahradil, „*toto podivuhodné sdružení se obešlo bez hlasování o konečném výsledku.*“²¹ Člen Evropské komise Poul Nielson označil Konvent za „*orgie manipulace*“²² a podle zástupce české vlády, náměstků Jana Kohouta, byly „*malé země ze strany těch velkých zastrášovány a zesměšňovány jako trpaslíci.*“²³ Jan Zahradil dále uvádí, že na posledním zasedání skupi-

ny zástupců národních parlamentů v Konventu vystoupili jen „*předem vyselektovaní souhlasní řečníci s několika zcela zásadními pozměňovacími návrhy, přinesenými na poslední chvíli, o nichž nebyla de facto připuštěna diskuse.*“²⁴

Zprávy z Konventu o nemožnosti prosadit vlastní představy a o navrženém drastickém omezení hlasovacích práv malých zemí tak těsně před referendem začaly vést k obavám, že až budeme členy EU, ta bude nakonec fungovat na jiných pravidlech, než jaká právě schvalujeme ve Smlouvě o přistoupení. Ve čtvrtek 12. června 2003 – dvanáct hodin před začátkem referenda o vstupu do EU – proto premiér Vladimír Špidla v televizi ubezpečil občany, že na následné mezivládní konferenci, která bude definitivně schvalovat znění Evropské ústavy k ratifikaci, nebude váhat využít práva veta, aby uhájil hlasovací systém výhodnější pro Českou republiku.²⁵

Návrh evropské ústavy²⁶ měnil stávající systém vážených hlasů tak, že hlasovací váhu České republiky krátil o polovinu a hlasovací váhu Německa zvyšoval na dvojnásobek. Evropská ústava měla totiž zrušit systém hlasování stanovený Smlouvou z Nice²⁷, podle níž měla Česká republika mít v hlasování 12 hlasů z 345 (3,5 %) a nahradit ho systémem, v němž měly hlasovací váhy odpovídat velikosti populace. To by pro desetimilionovou Českou republiku v Evropské unii s 500 miliony obyvatel znamenalo pokles na pouhých 2 % hlasů. Navíc, zatímco podle Nice potřebovala Evropská komise na prosazení návrhu směrnice v Radě 258 hlasů z 345 (75 %), evropská ústava měla kvorum snížit na 60 %. EU měla navíc získat desítky nových kompetencí a v mnoha oblastech měl být zrušen princip jednomyslnosti.

Ministr zahraničí Cyril Svoboda i premiér Vladimír Špidla mlžili, pokud šlo o dopady evropské ústavy.

Jednou ministr zahraničí Cyril Svoboda pro Lidové noviny uvedl: „*To, po čem Evropská unie volá, je přizpůsobení všech parametrů*

vzhledem k počtu obyvatel a velikosti jednotlivých zemí. To jsme schopni přijmout. Musíme rozumět Německu, které má 80 milionů obyvatel. Ty poměry se musí zrealnit.“²⁸ Obhajoval tak důvody, proč mělo mít Německo vyšší hlasovací váhu. Jindy zas popíral, že návrh Evropské ústavy zhoršuje hlasovací pozici České republiky. Jednou dokonce neváhal tvrdit, že oproti platnému stavu by se hlasovací váha České republiky zvýšila: „Dnešní váha je, že máme jednu šestadvacetiinu té síly. A to, co se připravuje v tom návrhu, je, že budeme mít jednu pětadvacetiinu té síly, to znamená, že se relativně dokonce naše pozice mírně zlepší.“²⁹

Snad si Cyril Svoboda sám byl vědom lži, kterou říká, a tak pro jistotu dodal, že i kdyby návrh českou hlasovací pozici zhoršoval, není to podstatné, protože v Evropské unii se bez ohledu na hlasovací pravidla vše řeší přátelskou dohodou: „V Evropské radě se hlasuje velmi zřídka. Dokonce jsem to včera konzultoval s velvyslancem Pavlem Teličkou a dopočítali jsme se, že to bylo jenom jednou, že se hledá vždycky shoda a že tam jeden druhého neválcuje.“³⁰ Je sice pravda, že se hledá často shoda, nicméně konečný kompromis je velmi závislý na tom, jakou má kdo hlasovací sílu a jaké je kvorum pro prosazení návrhu. Jak uvádí profesor Vaubel, „Když je menšina příliš malá na to, aby danou legislativu zablokovala, obvykle hlasuje s většinou... nechtějí si rozhádat většinu, protože v jednáních o budoucí legislativě by za to mohli zaplatit.“³¹ Jinými slovy, i když je často výsledkem jednání Rady konsensus všech, tento konsensus je jiný, když se vyžaduje jednomyslnost, jiný v systému hlasů, kde mají velké země 29 hlasů a menší 12 a úplně jiný, když má Německo osmkrát větší váhu hlasu než Česká republika a další podobně velké země.

Cyrl Svoboda nejenže bagatelizoval důležitost systému hlasování, ale rovněž popíral, že by Evropská ústava přenášela nové pravomoci z členských států na Evropskou unii: „Já vám tady říkám naprosto zře-

telně a jasně, že nové kompetence se na Evropskou unii nepřenesí,³² uvedl ministr zahraničí v televizi Nova 12. října 2003. Takových nových kompetencí přitom byly desítky.³³

Naprostou neznalost toho, jak návrh Evropské ústavy mění hlasování v Radě oproti stávajícímu stavu, ukázal také premiér Vladimír Špidla. Např. v rozhovoru pro Lidové noviny uvedl: „V systému podle ústavy při rozhodování kvalifikovanou většinou máme jeden hlas, Němci jeden hlas, Francouzi jeden hlas. Tam jsme si rovni.“³⁴ V návrhu evropské ústavy se přitom doslova v článku 24 říkalo: „Rozhoduje-li Evropská rada nebo Rada ministrů kvalifikovanou většinou, je tato vymezena jako většina členských států zastupujících nejméně tři pětiny obyvatel Unie.“³⁵ Hlas každého zástupce členské země se tedy měl odvíjet od velikosti její populace, ačkoliv Špidla tvrdil veřejnosti pravý opak.

Opoziční ODS tehdy byla pevně odhodlána proti Evropské ústavě vystupovat a každopádně žádala, aby o ní bylo vypsáno referendum. Předseda ODS Mirek Topolánek a lídr britské Konzervativní strany Iain Duncan Smith podepsali 10. července 2003 v Praze na Žofíně tzv. Pražskou výzvu, v níž se zavázali prosazovat o euroústavě – bez ohledu na to, jaké jméno jí Evropská unie dá – referendum: „Evropské národy nepotřebují smlouvu – ať již se jmenuje Ústava nebo ne – stlačující všechny evropské země do jednoho ekonomického, politického a právního rámce. Bohužel přesně tam však směřují výsledky Konventu o budoucnosti EU. Proto je třeba podrobit je jedinému spolehlivému testu – lidovému hlasování, referendu...Je třeba, aby politické síly, které sdílí tuto vizi, ji uměly společně podpořit a prosadit.“³⁶

Později však, jak čtenář tuší, ODS na tento slib referenda kompletně zapomněla.

2.3 Evropská ústavní smlouva

Záhy po skončení Konventu se zformovala skupina podobně smýšlejících malých států, tzv. „like-minded countries“ (nové země EU bez Polska spolu s Rakušany, Portugalci, Finy a Řeky), které byly odhodlány hájit zájmy menších v nastavení systému většinového hlasování. Dne 1. září 2003 se její představitelé sešli v Praze, aby se dohodli na společném postupu. Mezi těmito zeměmi pak probíhala diplomatická komunikace a zdálo se, že budou na mezivládní konferenci EU společně hájit své zájmy.

Jeich úsilí přehlušil tlak Polska a Španělska, které kvůli změně hlasovacích práv v Radě ministrů byly odhodlány vetovat návrh Evropské ústavy na mezivládní konferenci EU v prosinci 2003. *„Jestli takto hodlá Polsko zahájit své členství v EU, lituji, že jsem se tolik zasazoval o jeho přijetí,“*³⁷ komentoval německý člen Evropské komise Günter Verheugen snahu Polska uhájit hlasovací systém dojednaný ve Smlouvě o přistoupení.

Špidla – aniž by chápal detaily navrhovaného systému – se rozhodl vyhovět přáním Němců raději, než aby držel s Poláky a hájil stávající systém hlasování, když uvedl: *„Smlouva z Nice, které v určitých bodech jisté země dávají přednost před ústavou, je nedobrým řešením. Nedobré je proto, že nedává odpovídající váhu Německu a generace Němců, která už vůbec není spjata s válkou, si to uvědomuje. Takto nešikovné řešení je pro ně v podstatě nespravedlivé.“*³⁸

Týden před klíčovým zasedáním mezivládní konference, kde měl být stvrzen návrh ústavy, přežil polský premiér Leszek Miller zázrakem pád vrtulníku. Do Bruselu dorazil upoután na invalidním vozíku, odhodlán za každou cenu hájit polský zájem. Poláci a Španělé využili právo veta a návrh Evropské ústavy byl odmítnut. Ne ale na dlouho.

Po nezdaru prosincového summitu začala EU chystat nový pokus na červen 2004. Polský premiér Miller rezignoval z vnitropolitických důvodů a novým předsedou vlády se stal „nadstranický“ Marek Belka, který byl připraven ve věci hlasovacích práv ustoupit. Ustoupit ale stále nehodlal španělský premiér José María Aznar, zatímco jeho socialistický vyzyvatel na post premiéra José Luis Zapatero prohlásil, že chce, aby jeho země „opět aktivně stála po boku Francie a Německa a dalších zemí, které jsou motorem budování Evropy.“³⁹ Krátce před španělskými parlamentními volbami naznačovaly průzkumy jasné vítězství konzervativních lidovců premiéra Aznara. Situaci ale zvrátil tři dny před volbami teroristický útok připisovaný Al Kaidě, při kterém v Madridu zahynulo 200 lidí. Volby ovládly emoce strachu a Zapatero nečekaně 14. března zvítězil. Španělsko vedeno novou socialistickou vládou ve věci Evropské ústavy ustoupilo a EU nachystala nové jednání o smlouvě na červen.

V České republice utrpěly v červnu 2004 vládní strany porážku ve volbách do Evropského parlamentu. Posílený předseda opoziční ODS Mirek Topolánek napsal tři dny před červnovou mezivládní konferencí premiérovi Vladimíru Špidlovi dopis, v němž mu sdělil, že „*ODS se necítí jakkoliv vázána vládní pozicí na Mezivládní konferenci.*“ Jak se dále píše v dopise, „*pro ODS je nepřijatelné jakékoliv zhoršení naší pozice uvnitř EU vůči podmínkám, garantovaným nám v smlouvě o našem přístupu k EU a ve smlouvě z Nice. Jedná se především o plánované nahrazení dosavadního systému vážených hlasů, založeného na principu „degresivní proporcionality“ systémem tzv. populačním, založeným na počtu obyvatel jednotlivých států EU, při většinovém hlasování v Evropské radě. Taková změna výrazně redukuje náš vliv v Evropské radě, bez ohledu na nastavení hranic pro kvalifikovanou většinu a proto není v zájmu ČR.*“⁴⁰ Všude v Evropě se hovořilo o změnách v systému hlasování a o přesunu kompetencí na EU, což premiér Špidla nemohl ignorovat, ačkoliv byl svým ministrem zahraničí trvale ubezpečován, že euroústava nepřenáší na EU nové kom-

petence a že navržený hlasovací systém je pro Českou republiku výhodnější než model stávající.

Špidla však tušil, že v hlasovacím systému nějaký problém je, a byl odhodlán na mezivládní konferenci 17.–18. června 2004 ve spojení s dalšími menšími zeměmi prosadit vylepšení hlasovací pozice České republiky oproti návrhu Konventu. Agentura AFP informovala o razantním vystoupení zástupců třinácti „podobně smýšlejících zemí“ proti irskému návrhu na nový systém hlasování v Radě ministrů. Podle španělského diplomata Alberta Navarra přednesl protest menších zemí právě Vladimír Špidla.⁴¹ Špidla sice akceptoval nový model vážení hlasů v Radě podle velikosti populace, ale alespoň požadoval, aby kromě toho, že hlasující ministři musí reprezentovat minimálně 65 % obyvatelstva, reprezentovali současně alespoň více než 55 % států. (Původní návrh konventu předpokládal dokonce ještě snazší prohlasování směrnic – 50 % států reprezentujících jen 60 % obyvatel.⁴² Špidlův požadavek by tak mohl postavení České republiky a dalších středně velkých států částečně vylepšit.)

Vladimír Špidla byl upřímně odhodlán svůj postoj hájit i při jednání s Francouzi. Když jej druhý den konference 18. června 2004 v poledne pozval na jednání francouzský prezident Jacques Chirac, aby po Špidlovi žádal podporu pro nominování belgického premiéra Guye Verhofstadta na předsedu Evropské komise, Špidla Chirakovi vyjádřil pro Verhofstadta bezvýhradnou podporu. Považoval to za strategický ústupek a v zápětí se Chiraka zeptal, zda Francie na oplátku podpoří snahy malých zemí o změnu hlasovacího systému. Chirac to rázně a krátce odmítl a schůzka skončila. Zneužitý Špidla pak byl jeden z mála, kdo při závěrečné diskusi o návrzích na nového předsedu Komise otevřeně podpořil Francii a Německo, které prosazovaly Verhofstadta.⁴³

Mezitím irská delegace rozdala přítomným vyjednavacům kompromisní návrh euroústavy, kde překvapený Špidla nenašel zapracovaný hlasovací model navrhovaný společně s ostatními menšími zeměmi.

Cítil se zrazen a šel za finským premiérem, zda společně na konečném zasedání proti návrhu vystoupí. Od něj se však dočkal jen odpovědi, že je třeba být konstruktivní a že nelze kvůli partikulárním zájmům ohrozit proces budování Evropy. Špidla pak v sobě nenašel sílu být jediným premiérem, který by ten den návrh ústavy vetoval.

Po prohraných volbách do Evropského parlamentu, kde Sociální demokracie získala pouhé 2 mandáty z 24, zatímco opoziční ODS získala 9, Vladimír Špidla 26. června 2004 rezignoval na post předsedy strany a záhy přestal být i premiérem. V obou funkcích jej nahradil 34letý Stanislav Gross, který se tak stal zodpovědným i za podpis Evropské ústavy. Tímto podpisem měl stvrdit, že konečné znění odpovídá tomu, co bylo vyjednáno. Neoblíbeného Špidlu nominovala Grossova vláda 28. července 2004 na člena Evropské komise.⁴⁴

Mezitím se ale začalo vytrácet odhodlání ODS zabránit schválení Evropské ústavy. Čerstvě zvolený europoslanec za ODS slíbil 7. července 2004 v dopise předsedovi Evropského parlamentu Gertu Pöteringovi, že „*Pokud jde o proces ratifikace Evropské ústavní smlouvy, vezme ODS v úvahu při svém konečném stanovisku výsledek ratifikace v ostatních členských zemích EU.*“⁴⁵ Byl to začátek posunu ODS do služeb evropské integrace.

Ve středu 27. října 2004 se konalo zasedání vlády České republiky, na níž přednesl ministr zahraničních věcí Cyril Svoboda návrh usnesení v tomto znění: „*Vláda souhlasí s podpisem Smlouvy o Ústavě pro Evropu, jejíž český text je uveden v příloze.*“ Tímto usnesením měl premiér Stanislav Gross získat mandát k podpisu euroústavy chystanému na pátek 29. října 2004 do Říma. Ministr Svoboda následně ministry šokoval prohlášením, že v příloze nenajdou definitivní text návrhu Evropské ústavy, protože prý ještě není hotový český překlad.

To bylo pro některé členy kabinetu přeci jen příliš. Předseda legislativní rady vlády ministr Jaroslav Bureš namítl, že jde o smlouvu, kde

přeci záleží na každém slovu a že není možné, aby vláda dnes odsouhlasila jiný text, než o kterém budou občané hlasovat v referendu. Ministr Jiří Paroubek navrhoval, aby se tedy dal do přílohy anglický text. Na to Svoboda oponoval, že pro Českou republiku je závazný český překlad smlouvy.

Ministr Mlynář namítl, že on může „*vysslovit souhlas pouze s textem, který je teď k dispozici a ne s nějakým textem, který se teprve má zrodit,*“ a že „*v referendu budeme přeci hlasovat o jiném textu, než který nám zde ministr zahraničí Svoboda předkládá.*“⁴⁶ Na to Cyril Svoboda shodně s premiérem Grossem namítl, že datum 29. října 2004 jako termín podpisu smlouvy bylo stanoveno Evropskou unií a „*je přeci nepředstavitelné, že bychom se podpisu smlouvy za dva dny v Římě nezúčastnili jen proto, že neexistuje česká verze smlouvy.*“

Nakonec Cyril Svoboda vymyslel řešení. Když není text k dispozici a není se tedy na něj možné odvolat, navrhl vypustit z návrhu usnesení větu „*jejíž text je uveden v příloze*“. Vláda nakonec schválila usnesení, které zní „*Vláda souhlasí s podpisem Smlouvy o Ústavě pro Evropu.*“ Podepsán JUDr. Stanislav Gross.

Dva dny na to, v pátek 29. října 2004, premiér podepsal v Bruselu smlouvu, kterou ani nevyjednal, ani nečetl.

Protože ani výměna Špidly za Grosse nepomohla Sociální demokracii k popularitě, šance na odmítnutí Evropské ústavy v České republice byly značné.

Podle článku 10a Ústavy ČR totiž sice mohou být mezinárodní smlouvou „*některé pravomoci orgánů České republiky přeneseny na mezinárodní organizaci nebo instituci*“, nicméně dle článku 39 „*k ratifikaci mezinárodní smlouvy uvedené v čl. 10a odst. 1 je třeba souhlasu třípětinové většiny všech poslanců a třípětinové většiny přítomných senátorů.*“⁴⁷

I kdyby byli na hlasování přítomní všichni senátoři, stačilo by 32 senátorů, kteří by pro smlouvu nehlasovali. Doplnovací volby do Senátu 5.–6. listopadu 2004 dopadly jasným vítězstvím ODS. Ta tak získala blokační menšinu k tomu, aby mohla zabránit schválení Evropské ústavy v českém parlamentu.

Popularita premiéra Grosse spadla na minimum, ne kvůli evropské ústavní smlouvě, ale kvůli nevěrohodným vytáčkám ohledně financování nákupu nového bytu. Sociální demokracie se před volbami Grosse zbavila a předsedou zvolila Jiřího Paroubka. 25. dubna 2005 prezident republiky přijal demisi vlády Stanislava Grosse a jmenoval premiérem Jiřího Paroubka, nového předsedu ČSSD.

ODS setrvala na svém odmítavém stanovisku a vláda proto zdržovala předložení smlouvy k ratifikaci parlamentu – nechtěla riskovat odmítnutí smlouvy. Mezitím vládě vytáhli trn z paty voliči ve Francii a Nizozemí. Ve Francii k šoku zastánců smlouvy voliči 29. května 2005 ústavní smlouvu v referendu odmítli rozdílem deseti procent při 69 % účasti. Ránu z milosti euroústavě zasadili o týden později Nizozemci, kteří 1. června 2005 v referendu odmítli smlouvu rozdílem 23 procent při 63% účasti. Euroústava byla mrtvá.

Její tvůrce Giscard d'Estaing si už mohl jen postesknout: *„Obrat nastal, když jsem v březnu volal Chirakovi, aby nedával ústavu všem Francouzům včetně rozsáhlé třetí části. Nedělejte to, nedělejte to, říkal jsem mu. Celý text lidé nedokážou pochopit.“*⁴⁸ Odpůrci přenášeni pravomocí na Brusel slavili.

Zastánci ubírání pravomocí členských států ovšem měli dávno „plán B“.

Ministr zahraničních věcí Cyril Svoboda o dva roky dříve – 7. října 2003 ve Sněmovně – prozradil ve své prostořekosti něco, co EU obvykle popírala: *„Právní analýza, která byla vypracována právní službou Evropské komise [říká], že Evropská unie se bude řídit novou smlou-*

vou, když ji neschválí jedna, dvě nebo tři země, protože se také Evropská unie připravuje na krizové řešení, že by referendum nebo nějaký proces mohl někdy nevyjít. Přece se nenechá Evropská unie terorizovat jedním, když jeden řekne „ne“, když všichni ostatní řeknou „ano“. Toto není možné v základních přístupech.“⁴⁹

Cyril Svoboda si troufl přirovnat možné svobodné vyjádření nesouhlasu s nevýhodnou smlouvou k „terorizování“ ostatních. Popřel tím základní princip mezinárodního práva – že každá smlouva vchází tehdy, pokud je výhodná pro všechny zúčastněné strany a pokud je všemi ratifikována. Vyjádření nesouhlasu není terorizování ostatních. Naopak za terorizování lze považovat tlak na toho, kdo se opovází vyjádřit nesouhlas!

Samotný fakt, že si EU zadala právní studii, která měla naznačit, jak smlouvu prosadit i přes nesouhlas některých členských zemí, je skandální. Zastánci smlouvy směřující k evropské federaci si však byli už tehdy naprosto jistí, že je nic, ani zamítavé referendum, nemůže zastavit. Jak uvedl opět Cyril Svoboda: *„Je iluzorní myšlenka, že proces integrace a proces nové smlouvy, která se projednává, se zablokuje proto, že teoreticky jedna země – já doufám, že se to nestane – řekne „ne“, že kvůli tomu celá Evropská unie se vrátí k Nice a zavrhně celý výsledek Konventu a nové ústavní smlouvy. Evropská unie se i na toto krizové řešení připravuje. Evropská unie přežila několik prohraných referend, ať už to bylo v Irsku nebo jiných zemích. Přežila je a šla v integraci dále.“⁵⁰*

To, co znělo v roce 2003 šíleně, zní dnes děsivě prorocky. Uvědomme si, že Cyril Svoboda tato slova pronesl čtyři roky před tím, než EU obešla francouzské a nizozemské referendum o euroústavě, kterou přebalila do Lisabonské smlouvy, a šest let před tím, než byli k opakovanému referendu o Lisabonské smlouvě dotlačeni Irové!

Je pozoruhodné, že Cyril Svoboda, který naprosto tápal, pokud šlo o obsah smlouvy, měl velmi přesný přehled o záměrech a strategii EU, pokud šlo o prosazení smlouvy.

2.4 Lisabonská smlouva

2.–3. června 2006 se konaly v České republice volby do Sněmovny. Odpůrce euroústavy Mirek Topolánek sice vyhrál volby, ale velmi těsným poměrem a k sestavení vlády mu nestačili lidovci, jak naznačovaly předvolební průzkumy.

Prezident republiky jmenoval Topolánka jako předsedu vítězné politické strany 16. srpna 2006 premiérem. Jeho vládě se ale nepodařilo ve Sněmovně získat důvěru. Jednání o sestavení vlády, která by mohla získat ve Sněmovně důvěru, pokračovala.

Ve čtvrtek 24. srpna 2006 se nečekaně sešel předseda KDU-ČSL Miroslav Kalousek s předsedou ČSSD Jiřím Paroubkem a oznámili užaslým novinářům, že domluvili za zády ODS společnou menšinovou vládu za podpory komunistů. Kalouskův politický obchod ale neschválilo předsednictvo KDU-ČSL, které bylo stejně užaslé jako zbytek veřejnosti. Kalousek den na to, v pátek 25. srpna 2006, rezignoval na post předsedy KDU-ČSL. Lidovci vydali strohé tiskové prohlášení: *„KDU-ČSL ujišťuje veřejnost, že křesťanští demokraté nebudou po celé volební období účastní v žádné vládě, která by jakkoli závisela na hlasech KSČM. KDU-ČSL s okamžitou platností ukončuje jednání o vzniku menšinové vlády s ČSSD. Miroslav Kalousek rezignoval na funkci předsedy KDU-ČSL.“*⁵¹

Topolánek podal 11. října 2006 demisi, prezident jej ale v bezvýhodné situaci opět pověřil sestavením vlády a 8. listopadu jmenoval opětovně premiérem. Vláda dál vládla bez získané důvěry ve Sněmovně.

Premiér bez důvěry na 17. kongresu ODS uhájil post předsedy, kongres ale své představitele zavázal, aby nesouhlasili s euroústavou nebo jejími klony. 17. kongres ODS přijal 19. listopadu 2006 usnesení tohoto znění: „Kongres ODS zakazuje všem politikům ODS předávat další kompetence ČR na úroveň Evropské unie a rozšiřovat rozsah evropské agendy schvalované kvalifikovanou většinou.“⁵² Toto usnesení prosadilo euroskeptické křídlo ODS v obavě, že představitelé ODS ve vládě či parlamentu změní své původní postoje.

19. ledna 2007 získala Topolánkova vláda konečně ve Sněmovně důvěru – za pomoci dvou odpadlíků z ČSSD. S lednem 2007 se ale také chopilo předsednictví Evropské unie Německo a kancléřka Merkelová si vytkla za cíl pohřbenou euroústavu oživit. Pro dokument našla nový přijatelnější název – Reformní smlouva. Merkelová svolala ke konci německého předsednictví, 21. června 2007, zasedání Rady EU, na něž zamířil Mirek Topolánek jako hrdý premiér vlády s důvěrou Poslanecké sněmovny.

Polsko mezitím dalo najevo, že bude chtít na summitu dosáhnout změny systému hlasování oproti zamítnuté euroústavě – aby se váha hlasů jednotlivých zemí neodvíjela přímo úměrně od velikosti populace. Těsně před odjezdem do Bruselu vydal 21. června 2007 Mirek Topolánek prohlášení, v němž mimo jiné uvedl:

„Podporujeme také polský návrh na změnu hlasování v orgánech EU. Polský návrh hlasování je pro země jako Česká republika lepší, než jaký navrhovala evropská ústava, která snižovala naši hlasovací váhu o třetinu. Podpora polského návrhu však není naší národní prioritou. Koaliční vláda mi nedala mandát vetovat dohodu, pokud polský návrh nebude přijat.

Veto jsme připraveni použít ve dvou případech. Za prvé, pokud by se někdo chtěl vracet k dokumentu, který by nesl ústavní a kvazistátní prvky a nebyl by tedy standardně novelizovanou smlouvou. A za dru-

hé, pokud by se během jednání ukázalo, že budou jednotlivým státům umožněny exkluzivní, trvalé výjimky, neboli-tzv. opt outs z unijních politik. Jsme toho názoru, že možnost získávat trvalé výjimky mají mít buď všichni, nebo nikdo.⁵³

Premiéři se však na zasedání Rady shodli, že oproti zamítnuté euroústavě učiní v nové smlouvě jen několik málo kosmetických změn. Především změnili název – z názvu smlouvy vypustili slovo „ústava“ a rozhodli, že formálně nepůjde o zrušení starých smluv a jejich nahrazení smlouvou novou, ale o změnu textu ve smlouvách starých. Obsahově to nepředstavovalo žádný rozdíl, tento trik měl pouze posloužit jako argument proti nutnosti organizovat o smlouvě ve členských státech referenda. Němci kromě toho oproti původní euroústavě prosadili, že mezi základními cíli EU bude „usilování o sociálně-tržní hospodářství“, Francouzi prosadili vyškrtnutí věty, že konkurence má být „svobodná a nepokřivená“, Češi prosadili, že evropská vlajka a hymna nebudou ve smlouvě zmíněny.⁵⁴ Jinak vše ze zamítnuté euroústavy zůstalo zachováno. Angela Merkelová smlouvu pojmenovala „Reformní smlouva“, znělo to více sexy.

Jedinou skutečnou změnu si prosadily Velká Británie a Polsko. Vyjednaly si přímo jako součást Lisabonské smlouvy tzv. Protokol o uplatňování Listiny základních práv Evropské unie v Polsku a ve Spojeném království.⁵⁵ Tento protokol stanovil, že se tzv. Listina základních práv a svobod EU⁵⁶ nebude vztahovat na Polsko a Velkou Británii.

V protokolu se praví:

„1. Listina nerozšiřuje možnost Soudního dvora Evropské unie ani jakéhokoliv soudu Polska či Spojeného království shledat, že právní a správní předpisy, zvyklosti nebo postupy Polska či Spojeného království nejsou v souladu se základními právy, svobodami nebo zásadami, které Listina potvrzuje.

2. Zejména, a aby se předešlo jakékoliv pochybnosti, nic v hlavě IV Listiny nezakládá soudně vymahatelná práva platná v Polsku či ve Spojeném království, pokud tato práva nejsou stanovena ve vnitrostátním právu Polska či Spojeného království.“⁵⁷

Velkou Británii a Polsko vedly k prosazení těchto záruk obavy z toho, že Evropský soudní dvůr v Lucemburku, který by se stal konečným vykladačem práv v Listině obsažených, by mohl tato práva vykládat velmi široce. V případě žalob na nedostatečné zajištění těchto práv v členských zemích by mohl Evropský soudní dvůr nařít členským státům měnit jejich zákony. Listina např. stanoví, že se zakazuje „jakákoliv diskriminace založená...na sexuální orientaci“, že „rovnost mužů a žen musí být zajištěna ve všech oblastech včetně ...odměny za práci“, že „každý má právo na bezplatné služby zaměstnanosti“, že „každý pracovník má právo na stanovení maximální přípustné pracovní doby“, že „každý, kdo se oprávněně pohybuje uvnitř Evropské unie má právo na dávky sociálního zabezpečení“.⁵⁸ Pokud by Listina platila i pro Polsko, mohl by se nějaký občan skrze Evropský soudní dvůr domoci toho, aby Polsko začalo přiznávat homosexuálním párům stejné daňové výhody jako manželům nebo aby Velká Británie zavedla regulaci maximální přípustné pracovní doby.

Česká republika se na rozdíl od Velké Británie a Polska spokojila s jednostranným (tedy pro ostatní nezávazným) prohlášením, které připojila k závěrečnému aktu (tedy jakémusi zápisu ze zasedání Rady), v němž se praví, že podle České republiky „Listina nerozšiřuje oblast uplatňování práva Unie a nezakládá žádnou novou pravomoc Unie. Listina nezužuje oblast uplatňování vnitrostátního práva a neomezuje žádné současné pravomoci vnitrostátních orgánů v této oblasti.“⁵⁹ Toto jednostranné prohlášení je zjevným nesmyslem, protože jakmile je Listina součástí práva EU, získává Evropský soudní dvůr pravomoc tato práva přiznávat, a to právě tehdy, když nějaké vnitrostátní orgány budou tato práva dle mínění soudního dvora omezovat.

Nic ze zásadních českých požadavků do smlouvy zahrnuto nebylo. Dokument dále nesl ústavní a kvaziústavní atributy, zejména možnost přivlastnění si dalších pravomocí orgány EU bez nutnosti ratifikace. Premiér dokonce souhlasil i se změnou hlasovacího systému, který snižuje váhu českého hlasu v Radě. Pouze byl domluven odklad uplatňování nového způsobu hlasování na 1. listopadu 2014.

Proč Topolánek najednou souhlasil se systémem hlasování, který dříve kritizoval? Proč se nepostavil proti zrušení práva veta členských států v desítkách oblastí? Proč souhlasil s tzv. pasarelou, která umožňuje změny smlouvy a posilování pravomocí EU i bez ratifikace v členských zemích? Proč nevyjednal stejnou výjimku z Listiny práv EU, jakou si vyjednali Polsko a Velká Británie? „*Neměli bychom na to sílu,*“⁶⁰ komentoval později Topolánek, proč on nevyjednal to samé, co Poláci. Přitom stačilo jediné – hlasovat proti návrhu.

Byl to přitom Topolánkům hlavní vyjednávač Lisabonské smlouvy Jan Zahradil, který o pět let dříve na adresu tehdejší vlády pronesl: „*Není tady žádný kategorický imperativ, který by nás nutil k dohodě, který by nás nutil k přistoupení na něco, co by pro nás bylo nevýhodné. Záleží tedy pouze na odvaze, kuráži, politických schopnostech a také kvalitních analýzách vlády, zda dojedná takový text, který by byl pro Českou republiku přijatelný.*“⁶¹ Je tedy ironií osudu, že vyjednal po pěti letech stejnou nevýhodnou smlouvu, jakou před pěti lety tvrdě kritizoval, smlouvu pouze s novým jménem. Parafrází Zahradilových slov můžeme říci, že Topolánkovi a Zahradilovi chyběly kuráž i politické schopnosti.

Po návratu premiéra z Bruselu zasedla 23. června 2007 Výkonná rada ODS a přijala usnesení, že „*oceňuje aktivní roli zástupců vlády ČR při vyjednávání a výsledky považuje za úspěch celé ČR.*“⁶² Jakoby premiér něco vyjednal a jakoby neexistovalo necelý rok staré usnesení kongresu ODS, který „*zakázal všem politikům ODS předávat další*

kompetence ČR na úroveň Evropské unie a rozšiřovat rozsah evropské agendy schvalované kvalifikovanou většinou.”⁶³

Po Německu převzali rotační šestiměsíční předsednictví Evropské unie Portugalci. Během jejich půlročního předsednictví se smlouva, kterou Němci za svého předchozího předsednictví dojednali a kterou nazývali smlouvou „Reformní“, měla slavnostně podepsat. Portugalci si pouze vymohli, aby se podle jejich metropole smlouva jmenovala Lisabonská.

13. prosince 2007 se sjeli premiéři na slavnostní podpis smlouvy. Topolánek, stejně jako ostatní premiéři, poslal svůj naskenovaný podpis, aby ho sochař mohl vytesat do patníku před Lisabonským chrámem sv. Jeronýma. Premiér Mirek Topolánek podepsal smlouvu společně s ministrem zahraničních věcí Karlem Schwarzenbergem a oba evidentně zářili při podpisu štěstím.

Premiér Topolánek a ministr Schwarzenberg se radují 13. 12. 2007 v Lisabonu nad podpisem Lisabonské smlouvy. Foto EU.

Proč Topolánek cítil takové uspokojení při podpisu smlouvy? Možná se radoval, že dojednal přesun pravomocí na EU navzdory rok starému zákazu formulovému kongresem vlastní strany. Možná měl radost, že jeho podpis bude vytesán do kamene v Lisabonu.

„Udělám všechno pro to, abych dostál svému závazku a nemusel odstraňovat svůj podpis na kameni před klášterem svatého Jeronýma v Lisabonu,“ ⁶⁴ uvedl později Topolánek v projevu před poslanci Evropského parlamentu ve Štrasburku, když je ujišťoval, že ratifikaci dojednané smlouvy v České republice prosadí.

Podpis smlouvy premiéry byla jedna věc, ratifikace věc druhá. Po zkušenostech s francouzským a nizozemským referendem bylo jasné, že se politici budou chtít za každou cenu referendům vyhnout. Zřejmě vznikla nepsaná dohoda premiérů o tom, že pokud to bude možné, upřednostní parlamentní ratifikaci bez referenda. Referendum tak nebylo připuštěno ani ve Francii, ani v Nizozemí a Lisabonská smlouva zde hladce prošla parlamenty přesto, že se obsahem prakticky nelišila od dříve lidmi zamítnuté euroústavy.

Na svůj slib referenda zapomněla ODS. Na to, že chtějí vždy a za všech okolností referendum o kdečems, zapomněli i zelení i sociální demokraté.

Smlouva tak hladce procházela jednotlivými parlamenty, a to přesto že neexistovaly úřední ověřené překlady konsolidovaného znění smlouvy.

20. března 2008 představil ministr Alexandr Vondra poslancům smlouvu těmito slovy: *„Chci upozornit, že to je fakticky samizdat a že Česká republika přistoupila společně s některými dalšími zeměmi k jeho vydání na vlastní náklady, protože generální sekretariát Evropské rady na tlak některých členských zemí neposkytl konsolidované znění v jednotlivých národních jazycích, tak jak bývá zpravidla zvykem. Proč tomu tak bylo, to nechávám k vaší úvaze.“*⁶⁵ Poslanci tak

posuzovali nikoliv ověřený, právně závazný dokument, ale text, který se klidně mohl lišit od dojednané skutečnosti.

Představitelé ODS při obhajobě smlouvy přiznávali, že z ní nejsou nadšení, že pouze nedokázali dojednat lepší podmínky, a že přesto chtějí, aby ji poslanci schválili. Např. k otázce zmenšení váhy českého hlasu Vondra uvedl: *„Naše hlasovací váha v Radě Evropské unie se snížila. To nemá cenu zastírat. Lisabonská smlouva více posílí lidnaté státy Unie na úkor středně velkých nebo těch menších... Podařilo se ovšem vyjednat odklad uplatnění tohoto systému až do roku 2014... za daných okolností nebylo reálné dosáhnout více.“*

Naproti tomu Sociální demokracie dokument hájila jako skvělou smlouvu odpovídající jejich politické filosofii. Jak uvedl ve sněmovní debatě předseda opoziční ČSSD Jiří Paroubek: *„Kdybych měl stručně charakterizovat naši stranickou pozici, pokud jde o Lisabonskou smlouvu, pak možná vzletně, ale jasně ji vyjadřuje dlouhodobý program ČSSD, ve kterém říkáme: Evropská unie garantuje zachování a rozvíjení evropského sociálního modelu, jenž je skvělým výsledkem politiky sociálnědemokratických a dalších pokrokových hnutí a stran Evropy 20. století. Jakkoliv připouštím, že vlastní text Lisabonské smlouvy je pro běžného občana poněkud nesrozumitelný, konsolidovaný text smluv a jejich výklad je jasný. Mezi cíli hospodářskými zřetelně převažují cíle sociálně solidární nad cíli liberálně ekonomickými.“*⁶⁶

Měsíc nato se projednávala Lisabonská smlouva v Senátu. Senátor za ČSSD a šéf Českomoravské konfederace odborových svazů Milan Štěch v debatě v Senátu 24. dubna 2008 celkem věrně popsal, co smlouva skutečně přináší: *„Co Lisabonská smlouva zakotvuje a co většinou přijala z euroústavy: Ve čtyřiceti dalších oblastech zavádí rozhodování kvalifikovanou většinou. Zavádí se právní subjektivita EU. Listina základních práv EU zůstává právně závazným dokumentem... V Radě se bude při hlasování kvalifikovanou většinou rozhodovat dvojitou většinou, tj. 65 % populace a 55 % států... Energetická politika*

*a klimatické změny jsou v Lisabonské smlouvě zařazeny mezi významné priority EU. Symboly EU, vlajka a hymna, zůstávají zachovány, neboť nadále platí usnesení Evropské rady z roku 1985 v této věci... Zrušeno proti euroústavě bylo pouze heslo EU: Jednota v rozmanitosti!*⁶⁷

V debatě zaznívaly i kuriózní výroky. Senátor profesor Jiří Zlatuška např. uvedl: *„Co se týče našeho postavení v EU, rozhodl v referendu lid. Z tohoto hlediska má česká ústava evidentně nižší legitimitu... [takže] rozhodně budu hlasovat pro ratifikaci Lisabonské smlouvy.“*⁶⁸ Jinými slovy, pro Zlatušku stojí vstup do EU nad českou Ústavou a vstup do EU chápe jako závazek na věky přijímat cokoliv, co přijde z Bruselu. Senátor KDU-ČSL Petr Pithart lakonicky uvedl: *„Je to text, který se nedá hájit, ale ratifikovat bychom to měli.“*⁶⁹

Jak ve Sněmovně, tak v Senátu vyjadřovali nesouhlas s Lisabonskou smlouvou jedinci z ODS, kteří se tak ocitli ve vnitrostranické opozici vůči vlastnímu vedení. Vůdcem opozice vůči Smlouvě v Senátu byl senátor za ODS Jiří Oberfalzer: *„Podporuji, abychom poslali tento dokument k posouzení Ústavnímu soudu, ale současně druhým dechem říkám, že ho nemohu podpořit ani potom.“*⁷⁰

Senátoři vedeni Jiřím Oberfalzerem prosazovali návrh, aby Senát požádal Ústavní soud o přezkoumání souladu smlouvy s českou Ústavou.

Předmětem sporu o soulad s českou Ústavou se stalo zejména ustanovení Lisabonské smlouvy, které by umožnilo Evropské unii přisvojovat si svým vlastním rozhodnutím nové pravomoci bez nutnosti ratifikace v členských zemích, zatímco Ústava ČR umožňuje převádět pravomoci na nadnárodní organizaci jen mezinárodní smlouvou. Senát nakonec uznal argumenty těch senátorů, kteří chtěli, aby Ústavní soud posoudil soulad Lisabonské smlouvy s Ústavou České republiky. 24. dubna 2008 odsouhlasil Senát podání žádosti Ústavnímu soudu o posouzení souladu Lisabonské smlouvy s Ústavou ČR.⁷¹ Hlasování o smlouvě v Senátu tak bylo odloženo.

Irské NE

Jediná země, kde se konalo referendum, bylo Irsko. Irskou ústavu, která vyžaduje v této věci referendum, nebylo možné jen tak změnit – leda zas referendem. A Irové smlouvu také nakonec pohřbili. V referendu 12. června 2008 Irové smlouvu odmítli poměrem 53 % ku 47 %.

Evropská unie se ale s takovým výsledkem nehodlala smířit. Hned 19. června 2008 se sešla Evropská Rada a konstatovala, že ratifikace v dalších zemích musí pokračovat: *„Připomínajíc, že účelem Lisabonské smlouvy je, aby Evropská unie fungovala efektivněji a demokratičtěji, Evropská rada konstatuje, že ratifikační proces v ostatních zemích musí pokračovat.“*⁷² Rada pouze v poznámce pod čarou svého usnesení uznala, že v České republice nemůže být ratifikace dokončena, dokud ústavní soud České republiky nestvrdí, že je Lisabonská smlouva v souladu s Ústavou České republiky.

Bez ohledu na irské NE se česká vláda vedená Mirkem Topolánkem rozhodla pokračovat v ratifikačním procesu a smlouvu obhajovala v obou komorách parlamentu. Topolánek se potřeboval ještě vypořádat s usnesením vlastního kongresu, které členům ODS předávání kompetencí na Brusel zakázalo. To vyřešil 19. kongres ODS, který původní usnesení sice formálně nezrušil, ale 7. prosince 2008 dal schválení Lisabonské smlouvy v parlamentu zelenou, když stanovil, že *„ponechává rozhodování o ratifikaci Lisabonské smlouvy v kompetenci senátorského a poslaneckého klubu ODS“* a že *„důrazně doporučuje“*, aby nejprve byly schváleny smlouvy o umístění amerického radaru na českém území.⁷³

Sněmovna pak Lisabonskou smlouvu schválila 20. února 2009 těsně 125 hlasy z 200. Sněmovna ale současně z obavy, že tím možná dala Evropskému soudnímu dvoru právo extenzivně vykládat právo na nediskriminaci a zpochybnit tak uplatňování tzv. Benešových dekretů při žádostech o restituce majetku, přijala doprovodné usnesení,

že „právní status, který je přiznáván Listině základních práv Evropské unie, bez jakýchkoli pochybností zajišťuje, že tato nemůže působit retroaktivně a zpochybnit tak právní a majetkové vztahy vyplývající z československého zákonodárství, zejména z let 1940 až 1946, jakož ani dosavadní judikaturu evropských a vnitrostátních soudů, které tyto právní a majetkové otázky řeší.“⁷⁴ Toto usnesení podpořilo 185 přítomných poslanců (včetně Paroubka a Topolánka), nikdo nebyl proti.⁷⁵ Šlo však opět o irelevantní usnesení ležící mimo Lisabonskou smlouvu.

Následoval Senát, který 6. května 2009 vyslovil souhlas s ratifikací 54 hlasy ze 79 přítomných. Chyběl už jen podpis prezidenta republiky. Prezident však odmítl smlouvu podepsat, dokud bude platit irské NE.

Opakované irské referendum již bylo pro EU jedinou reálnou překážkou uvedení Lisabonské smlouvy v život. Proto se lídři EU rozhodli překročit Rubikon – výsledek irského referenda se rozhodli ovlivnit kampaní hrazenou z peněz všech evropských daňových poplatníků. Evropská unie vyčlenila 1,8 milionu eur na kampaň před opakovaným referendem a vypsala výběrové řízení na její provedení.⁷⁶ Do kampaně se masivně zapojila i jedna z největších firem působících v Irsku, společnost Intel, které 13. května 2009 Evropská unie pohrozila pokutou 1,06 miliardy eur za zneužívání dominantního postavení na trhu.⁷⁷

Irská vláda a hlavní politické strany vedly kampaně ve prospěch Lisabonské smlouvy, jejichž ústředním tématem byla nezaměstnanost a heslo „Yes for jobs“ – neboli „hlasuj ano, zachráníš tím pracovní místa“ – jakoby Lisabonská smlouva měla nějakou spojitost s nezaměstnaností. Na to – ale pozdě, pět dnů před samotným referendem – reagovaly plakáty hnutí Libertas, s tváří premiéra Briana Cowena a nápisem „Jediné pracovní místo, které Lisabonská smlouva zachrání, je to jeho.“⁷⁸ Po masivní kampani ve prospěch Lisabonské smlouvy Irové v opakovaném referendu 2. října 2009 smlouvu schválili poměrem 67 % ku 33 %.

Klausova dodatečná podmínka

Opakované irské referendum, které Lisabonskou smlouvu vzkřísilo, vedlo prezidenta Václava Klause, aby do ratifikačního procesu ještě vstoupil. Obě komory českého parlamentu již vyslovily s ratifikací souhlas a chyběl jen ratifikační podpis prezidenta. Tlak na prezidenta byl enormní.

Prezident přesto stanovil 9. října 2009 ve svém prohlášení k ratifikaci Lisabonské smlouvy podmínku: *„Před ratifikací si Česká republika musí alespoň dodatečně vyjednat obdobnou výjimku, jakou si během dojednávání Lisabonské smlouvy vyjednaly Velká Británie a Polsko.“*⁷⁹ V ten moment prezident netušil, jak tuto svoji podmínku ustojí.

V médiích se začala znovu probírat otázka, jestli Lisabonská smlouva může znamenat prolomení tzv. Benešových dekretů. Listina zakazuje *„jakoukoli diskriminaci na základě státní příslušnosti,“*⁸⁰ přitom je známou skutečností, že české soudy odmítají přiznávat odškodné sudetským Němcům za zabavený majetek s poukazem na to, že nemají české občanství.

Podle mnohých právníků tyto obavy nebyly na místě a rušení rozsudků českých soudů Evropským soudním dvorem nepřipadá v úvahu. Ale u soudců člověk nikdy neví – a po Lisabonské smlouvě by byl Evropský soudní dvůr nejvyšší instancí, která by s konečnou platností – bez možnosti odvolání – stanovovala, na co vše se Listina práv EU vztahuje.

Deník Mladá fronta DNES se ptal 13. října 2009 právníků, jestli hrozí přiznávání náhrad sudetským Němcům. Advokát Jaroslav Čapek uvedl: *„Sudetští Němci v rámci konfiskačního procesu ztratili majetek dávno, nechápu, jak by jej nyní mohli žádat zpátky.“*⁸¹ Jenže jde o onoho Jaroslava Čapka, který neúspěšně pro pana Ulricha Kinského žádal za zabavený majetek náhradu škody ve výši 40 miliard korun –

a nedostal je, protože Ulrich Kinsky neměl české občanství. Těžko lze pochybovat o tom, že by pan Čapek a pan Kinsky využili po ratifikaci Lisabonské smlouvy možnosti odvolat se k Evropskému soudnímu dvoru v Lucemburku.

Kupodivu EU byla ochotna Klausovu podmínku velmi rychle akceptovat. 30. října 2009 byl na summitu v Bruselu za účasti úřednického premiéra Jana Fischera, doprovázeného vedoucím kanceláře prezidenta Jiřím Weiglem, dojednán protokol o vyjmutí České republiky z jurisdikce Evropského soudního dvora, pokud jde o Listinu základních práv EU, jakožto i závazek premiérů zahrnout tento protokol do příští přístupové smlouvy, aby mohl být ratifikován a vstoupit v platnost.⁸²

Byl to ale jen dílčí úspěch. Výjimka dojednaná českou vládou na zasedání Rady EU 30. října 2009 nebude platná, dokud nebude ratifikována všemi státy. Česká republika nemá jistotu, zda a kdy tato výjimka bude členskými státy ratifikována.

3. listopadu 2009 zasedal v Brně Ústavní soud, aby definitivně rozhodl o žádosti 17 senátorů reprezentovaných senátorem Jiřím Oberfalzerem a posoudil s konečnou platností soulad Lisabonské smlouvy s ústavním pořádkem České republiky. Soud nejenže neshledal rozpor Lisabonské smlouvy s Ústavou České republiky, ale dokonce konstatoval, že existuje „z Ústavy vyplývající povinnost prezidenta republiky bez zbytečného odkladu ratifikovat mezinárodní smlouvu, která byla řádně prezidentem republiky nebo vládou z jeho pověření sjednána a s jejíž ratifikací vyslovil souhlas demokraticky zvolený zákonodárny sbor.“⁸³ Ústavní soud tak de facto přepsal Ústavu, která hovoří o tom, že parlament dává souhlas s ratifikací a prezident smlouvy sjednává a ratifikuje. Bez ohledu na to, jak chápeme znění Ústavy, jediným jejím oprávněným vykladačem je Ústavní soud. Poslední překážka Lisabonské smlouvě padla.

Prezident ten den Lisabonskou smlouvu, bez přítomnosti fotografů, podepsal. V pátek 13. listopadu 2009 se premiér Jan Fischer vydal s podepsanou ratifikační listinou Lisabonské smlouvy do Říma, protože italská vláda je pověřena úschovou originálů smluv a ratifikačních listin. Předáním listiny italskému ministru zahraničí byla ratifikace Lisabonské smlouvy dokončena.

1. prosince, kdy vstoupila Lisabonská smlouva v platnost, zvolila Evropská rada „stálého předsedu“ neboli „prezidenta EU“ Hermana Van Rompuye⁸⁴ a schválila mu plat, který je vyšší než plat prezidenta Spojených států.⁸⁵

3.

Cesta k suverenitě

3.1 Jak vystoupit z EU

Když prezident republiky Václav Klaus Lisabonskou smlouvu podepsal, vydal současně prohlášení, ve kterém uvedl: *„Vstoupením Lisabonské smlouvy v platnost, navzdory politickému názoru Ústavního soudu, Česká republika přestane být suverénním státem. Tato změna – pro dnešek i pro budoucnost – legitimizuje snahy té části naší veřejnosti, které není věc naší národní a státní existence lhostejná a která se s tímto výsledkem nechce smiřovat.“*⁸⁶

Prezidentu Klausovi tedy odpovídám: Není mi věc naší národní a státní existence lhostejná, nechci se s tímto výsledkem smiřovat. Chci suverénní samostatnou Českou republiku. Chci, aby Česká republika byla opět suverénním státem, aby české zákony opět tvořil jen český parlament, který se zodpovídá českým voličům. Chci prosperující Českou republiku, která bude svým občanům a návštěvníkům zajišťovat svobodu.

Tento můj postoj není nikterak protievropský či izolacionistický. Volný obchod, cestování bez víz, přátelské vztahy a spolupráce s ostat-

ními národy se nevylučují se samostatnou státní existencí. Naopak. Jsem přesvědčen, že samostatná Česká republika, která nemusí přispívat do bruselského rozpočtu, žádat o dotace a plnit všelijaká nařízení, je lepší zárukou mezinárodního přátelství a spolupráce než podřízené postavení.

Odhození svárů a přátelský vztah Čechů se Slováky po rozdělení československé federace je dobrým důkazem toho, že vztahy národů mohou být lepší, pokud jsou jejich země samostatné, než když se musejí o všem vzájemně dohadovat.

Když se země rozhodnou tvořit si svoje zákony samy, aby jedna země nediktovala něco druhé a jedna nedoplácela na druhou, odpadá řada zbytečných třecích ploch a důvodů k nevráživosti.

Chci suverénní Českou republiku ukotvenou v transatlantické bezpečnostní alianci, Českou republiku otevřenou obchodu, cestování a kulturní výměně se sousedními státy. Chci volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu napříč Evropou. A chci, aby zákony platné na území České republiky určoval demokraticky volený český parlament.

V následujících odstavcích popíšu, co by samostatná existence znamenala a jakým způsobem lze osamostatnění docílit – až se pro takový krok jednou najde v České republice politická většina.

Reforma unie

Nevěřím již v reformu Evropské unie. Reforma – navrácení získaných kompetencí zpět členským státům – by vyžadovala novou smlouvu, na níž by se musely shodnout všechny členské země. Takováto nová smlouva, která by nahradila Maastrichtskou a Lisabonskou smlouvu, je velmi nepravděpodobná. Museli by s ní totiž souhlasit všichni včetně Francie a Německa, tedy zemí, jejichž vůdci na Lisabonské smlouvě velmi lpěli a kteří dokážou vytvářet Evropskou unii k obrazu svému.

Kdyby EU umožňovala „vícerychlostní integraci“, byl by to určitě přitažlivý model.

Země, které by chtěly mezi sebou mít např. společnou daňovou politiku, mohly by se podřídit příslušným evropským směrnicím, aniž by musely čekat na souhlas ostatních. Naopak země, které by chtěly méně integrace, by se mohly držet stranou některých politik EU, aniž by je ostatní nutily se přidat. Bohužel tento model je utopii.

Je možné, aby Česká republika dokázala v právním rámci Evropské unie dosáhnout tohoto přitažlivého modelu vícerychlostní Evropy?

Lisabonská smlouva neumožňuje členským zemím vyvázat se jednostranně z některých politik EU. Pokud by např. Česká republika chtěla zrušit závazek usilovat o zavedení eura, vyžadovalo by to změnu smluv, kterou by musely ratifikovat všechny členské státy. Pokud by Česká republika chtěla, aby se na ni nevztahovaly směrnice o povinném přimíchávání biolihu do benzínu a o podpoře solární energie, vyžadovalo by to změnu smluv, kterou by musely ratifikovat všechny členské státy.

V praxi by to znamenalo iniciovat svolání mezivládní konference, získání souhlasu 27 premiérů s takovou změnou a následné čekání na to, jak dopadne ratifikace v 27 členských státech.

Je nepravděpodobné, že by se podařilo získat souhlas už jen všech 27 premiérů, nemluvě o ratifikaci ve všech členských státech. Např. pro Německo a pro Francii nedává žádný smysl zvýšit si daňové sazby jen samy mezi sebou. Z jejich pohledu je smyslem integrace vytvoření velkého hospodářského prostoru s jednotnými pravidly. Uvalením vysokých daní jen na sebe samy by docílily opaku toho, co si přejí. Firmy by z jejich zemí ještě více než dnes utíkaly do méně regulovaných částí Evropy.

Kudy tedy vede cesta k opětovné suverenitě, když ne reformou Evropské unie? Existují dvě možnosti. Buď se Evropská unie rozpadne,

jako se rozpadl Sovětský svaz, Jugoslávie nebo Československo, nebo se Česká republika osamostatní a bude existovat jako suverénní stát sousedící s Evropskou unií.

Rozpad EU

Je pravděpodobné, že se Evropská unie jednou rozpadne. To může probíhat ústavně, nebo živelně. Ústavní cestou by byla dohoda všech členských států na rozpuštění EU, kterou by musely ratifikovat všechny členské státy.

Vzor ústavního ukončení federace existuje v rozdělení Československa, které se rozdělilo rozhodnutím federálního shromáždění. Československá ústava neobsahovala žádnou proceduru „vystoupení“ republiky z federace, proto jiná zákonná cesta k ukončení federace než federálním ústavním zákonem neexistovala. Zákon 542/1992 o Zániku České a Slovenské federativní republiky z 25. listopadu 1992 stanovil v článku 1:

„Uplynutím dne 31. prosince 1992 zaniká Česká a Slovenská Federativní Republika. Nástupnickými státy České a Slovenské Federativní Republiky jsou Česká republika a Slovenská republika.“⁸⁷

Zákon měl celkem 2 strany a stanovil nástupnictví, zánik federálních orgánů a mandátu federálních poslanců. Umožnil přijímání zákonů samostatných států před jejich oficiálním vznikem a zakázal nástupnickým státům používat federální státní symboly⁸⁸.

Sovětský svaz umožňoval vystoupení svazové republiky v článku 72 Svazové ústavy z roku 1977: *„Každé svazové republice zůstává právo Svaz sovětských socialistických republik svobodně opustit“* (За каждой союзной республикой сохраняется право свободного выхода из СССР).⁸⁹ Když se nicméně pokusila jako první opustit Sovětský svaz 11. března 1990 Litva, poslala sovětská armáda do Vilnius tanky, aby uhájily

sovětskou suverenitu. Sovětský svaz to neustál, Litva se osamostatnila a po ní následovaly další republiky. Nakonec Sovětský svaz opustila formálně i Ruská federace jako největší ze svazových republik. Michail Gorbačov jen ještě chvíli působil jako formální prezident státu, z nějž už všichni vystoupili. Sovětský svaz přestal de facto existovat. Už nebyl nikdo, kdo by prezidentovi posílal plat. Možná takto jako kůl v plotě jednou skončí i prezident EU Herman Van Rompuy.

Ačkoliv jsem přesvědčen, že k rozpadu EU jednou dojde (Evropská unie není nějakým daným koncem dějin), domnívám se, že to nepříjde brzy. A rozpad může být velmi živelný a nákladný.

Má proto smysl posoudit možnost řízeného vystoupení z EU a promyšleného uspořádání oboustranně výhodných a přátelských vztahů mezi Českou republikou a Evropskou unií.

Vystoupení z EU

Existuje v minulosti příklad, kdy nějaká země opustila Evropskou unii? Příkladem země, která Evropskou unii (tehdy Evropská společenství) opustila, je Grónsko. Grónsko se stalo spolu s Dánskem – jako dánské území – členem Evropských společenství v roce 1973, přestože přes 70 % voličů v Grónsku hlasovalo proti vstupu do ES. Po té, co Grónsko získalo v roce 1979 samosprávný status, konalo se 23. února 1982 úspěšné referendum o vystoupení z ES.

V reakci na grónské referendum členská země Evropských společenství uzavřely Smlouvu o vystoupení Grónska – dodatek k zakládající smlouvě, který stanoví, že se zakládající smlouva nevztahuje na Grónsko⁹⁰.

V Grónsku díky tomu nemuseli zavést DPH dle požadavků evropských směrnic, ani nemusí mít spotřební daň z benzínu v minimální výši platné v EU 0,359 eur na litr – a např. benzín tam tak stojí v pře-

počtu 11 korun. Gróňané nemusí přidávat do nafty biopaliva ani vyrábět drahou elektřinu ze slunce. Nikdo tam nezakazuje používání žárovek.

Grónsko ovšem nemohlo vystoupit tak, že by jednostranně přístupovou smlouvu vypovědělo, protože v době vstupu do Evropských společenství nebylo suverénním státem. Grónsko nebylo smluvní stranou smlouvy o přistoupení, ale dánskou kolonií. Proto potřebovalo speciální smlouvu o vystoupení.

Příklad vystoupení členské země z EU jednostranným vypovězením smlouvy neexistuje. A ani nikdy existovat nebude, protože Lisabonská smlouva, která začala platit 1. prosince 2009, tuto možnost vyloučila.

Před Lisabonskou smlouvou zakládající ani přístupové smlouvy EU neobsahovaly žádný speciální popis procedury vystoupení, což znamenalo, že by se na výpověď smlouvy vztahoval článek 57 Vídeňské úmluvy o mezinárodním smluvním právu.⁹¹ Ten praví, že pokud mezinárodní smlouva neobsahuje žádné podmínky výpovědi, provádí se vypovězení smlouvy podáním oznámení o výpovědi s minimálně roční výpovědní lhůtou.

Lisabonská smlouva toto mění a popisuje proceduru vystoupení. To znamená, že členství v EU nelze jednostranně vypovědět. Vystoupení z EU je po ratifikaci Lisabonské smlouvy možné jen prostřednictvím procedury popsané v čl. 49a Smlouvy:⁹²

Odst. 1: „Členský stát, který se rozhodne vystoupit, oznámí svůj záměr Evropské radě. S ohledem na pokyny Evropské rady Unie sjedná a uzavře s tímto státem dohodu o podmínkách jeho vystoupení, s přihlédnutím k rámci jeho budoucích vztahů s Unií. Tato dohoda se sjednává v souladu s čl. 188n odst. 3 Smlouvy o fungování Evropské unie. Jménem Unie ji uzavře Rada, která rozhoduje kvalifikovanou většinou po obdržení souhlasu Evropského parlamentu.“

Odst. 2: „Smlouvy přestávají být pro dotyčný stát použitelné dnem vstupu dohody o vystoupení v platnost, nebo, nedojde-li k tomu, dva roky po oznámení podle odstavce 2, nerozhodne-li Evropská rada jednomyslně po dohodě s dotyčným členským státem o prodloužení této lhůty.“

Odst. 3: „Pro účely odstavců 2 a 3 se člen Evropské rady nebo Rady, který zastupuje vystupující členský stát, nepodílí na jednáních ani rozhodnutích Evropské rady nebo Rady, která se jej týkají.“

Lisabonská smlouva tedy sice znemožnila opuštění Evropské unie jednostrannou výpovědí, na druhé straně stanovila jasnou proceduru, podle které by se vystoupení členského státu mělo řídit.

Po oznámení záměru vystoupit z EU ze strany členského státu se začne vyjednávat o smlouvě, která by upravovala obchodní a jiné vztahy mezi zeměmi EU a státem, který z EU vystupuje. Pouze pokud by se nepodařilo takovou dohodu uzavřít, bylo by členství ukončeno bez nové dohody do dvou let od oznámení záměru vystoupit z EU.

Uzavření takové dohody by nicméně bylo užitečné pro to, aby i po vystoupení z EU byl smluvně zaručen volný obchod a další důležité záležitosti týkající se mezinárodních vztahů. Jak ukážu dále, sjednání takové dohody není nezbytné, protože Česká republika má smlouvy, které jí zaručují bezpečnostní garance a volný obchod i po vystoupení z EU. Případná dohoda sepsaná při vystupování z EU by nicméně mohla zajistit lepší podmínky, než jaké máme beztak garantované.

Vystoupení z EU by tedy mělo probíhat následujícím způsobem:

- 1) Členský stát svými vnitřními procedurami rozhodne o záměru vystoupit z EU. Je vnitřní věcí každého státu, jestli k tomu použije referendum nebo rozhodnutí parlamentu.
- 2) Tento záměr členský stát formálně předá předsedovi Evropské rady rukama prezidenta, premiéra či pověřeného ministra.

- 3) Vystupující členský stát zahájí jednání o podmínkách vystoupení. Tyto podmínky mohou zahrnovat i majetkové vypořádání podílů členského státu v Evropské investiční bance a v Evropské centrální bance, dohodu o předčasném ukončení mandátu evropských poslanců za danou zemi, a rámeček dohody o volném obchodu a cestování.

Dnem vystoupení by samozřejmě dál zůstaly v platnosti zákony, které Česká republika uzákonila na základě směrnic a nařízení EU. Současně by ale od toho dne mohla vláda i kterýkoliv český poslanec navrhnout v českém parlamentu zrušení kteréhokoliv zákona, který jsme museli na základě směrnic a nařízení EU v minulosti přijmout a který se ukázal jako nevýhodný.

Výhodou České republiky, až bude vystupovat z EU, je, že bezpečnost a volný obchod má smluvně zajištěny mimo rámeček EU. Česká republika má smluvně garantovanou bezpečnost v rámci NATO a volný obchod se státy EU v rámci smlouvy o Evropském hospodářském prostoru. Jakákoliv dohoda o vystoupení z EU by tedy měla sloužit k dojednání ještě lepších podmínek, než jaké nám stávající smluvní rámeček garantuje.

3.2 Garance bezpečnosti

Česká republika je členskou zemí Severoatlantické aliance – NATO. Vystoupením z EU se tedy nijak nesnižuje závazek Spojených států, Velké Británie, Slovenska a dalších členských zemí NATO pomoci České republice v případě vojenského napadení nepřátelským státem.

Článek 5 Severoatlantické smlouvy zavazuje členské země pomoci vojensky České republice v případě útoku:

„Smluvní strany se shodují, že ozbrojený útok proti jedné či více členských zemí v Evropě či Severní Americe bude považován za útok

proti členským zemím jako celku, a tudíž se shodují, že pokud takový ozbrojený útok nastane, každá z nich, uplatněním práva na individuální či kolektivní sebeobranu uznaného Článkem 51 Charty Spojených národů, pomůže napadené zemi či skupině zemí, a to bezodkladně samostatně či společně s dalšími členskými zeměmi v nezbytné míře včetně použití ozbrojené síly, s cílem obnovit a udržet bezpečnost v severoatlantické oblasti.”⁹³

Naproti tomu smlouvy Evropské unie neobsahují závazek členských států pomoci jinému členskému státu v případě vojenského napadení jiným státem. Jinými slovy, vojensky je Česká republika chráněna svým aktivním členstvím v Severoatlantické alianci.

Žádná aliance či smlouva však nikdy nepředstavuje absolutní záruku. Členské státy aliance mohou své závazky porušit. Členství v alianci tedy neznamená, že by Česká republika měla rezignovat na udržování vlastní armády připravené k obraně vlasti nebo na vytváření dodatečných bilaterálních vojenských smluv, které posílí garanci společné vojenské ochrany.

3.3 Garance volného obchodu

Požadavek volného mezinárodního obchodu patří mezi základní principy klasického liberalismu. Tento požadavek se opírá o filosofický princip svobody jednotlivce a o ekonomický poznatek efektivnosti mezinárodní dělby práce na základě využívání komparativních výhod.

Zejména pro menší zemi, jakou je Česká republika, je otevřenost zahraničnímu obchodu klíčová. Bylo by neefektivní uzavřít se světu a vyřadit se z blahodárné mezinárodní dělby práce.

Ačkoliv mnozí si od Evropské unie slibovali právě rozšíření volnosti obchodu, opak se stal pravdou. Mnozí si mysleli, že po vstupu do EU

nebudeme potřebovat celníky. Celní správa je dnes mocnější než kdykoliv dříve, má na sedm tisíc zaměstnanců a místo aby operovala jen na hranicích, kontroluje vozy obchodníků kdekoli v republice.

Můžeme sice dovážet zboží v rámci EU bez cel, ale EU je sešňována systémem výrobních omezení a kvót a značně uzavřena obchodu se světem vysokými cly a dalšími překážkami.

Evropská unie totiž klasický princip volného obchodu v zásadě nevyznává. Místo volného trhu (free market) rozvíjí koncept vnitřního trhu (internal market).

Prakticky jakákoliv harmonizační směrnice, od zákazu žárovek po regulaci cen telefonních služeb, se odvolává na článek 94 Smlouvy o založení Evropských společenství: *„Evropský parlament a Rada... přijímají opatření ke sblížení ustanovení právních a správních předpisů členských států, jejichž účelem je vytvoření a fungování vnitřního trhu.“*⁹⁴

Např. v rámci Společné zemědělské politiky EU jsou jednotlivým členským zemím přidělovány produkční kvóty a ceny jsou regulovány prostřednictvím intervenčních nákupů: EU tak centrálně řídí, v jaké členské zemi se bude pěstovat kolik cukru, za kolik se má vykupovat máslo, kolik se má do které členské země dovážet banánů,⁹⁵ jak velké musí být klece pro slepice při produkci vajec.⁹⁶

Podle Evropské komise podléhá nějaké evropské regulaci již polovina všeho zboží na trhu EU.⁹⁷ Tento poměr se rychle zvětšuje. Jak uvádí Evropská komise v návrhu nové směrnice, *„spotřebitelé často nedokážou správně posoudit, jaký výrobek je úspornější... článek 94 a 95 smlouvy umožňuje Evropské unii regulovat záležitosti, jejichž předmětem je fungování vnitřního trhu. To se vztahuje na všechny aspekty výroby, na výroby a na spotřebu v celé Evropské unii.“*⁹⁸ Nová směrnice, kterou předkládá Evropská komise Radě, má umožnit Komisi regulovat celou novou obrovskou škálu zboží, od oken po zácho-

dová splachovadla. Každá takováto regulace omezuje spotřebitelskou volbu a vytlačuje levnější zboží z trhu. Spotřebiteli už nemá být dovoleno koupit si levné splachovadlo s jednoduchým splachováním, musí si koupit dražší splachovadlo s volbou objemu vypouštěné vody.

Vnitřní trh nemá v podstatě s ideou volného trhu nic společného. Vnitřní trh znamená rozsáhlý ekonomický blok podléhající jednotné regulaci, který soutěží s jinými bloky ve velikosti hrubého domácího produktu a potažmo v míře globální politické moci. Logickým projevem „blokového“ myšlení Evropské unie je tendence rozšiřovat vlastní jurisdikci, paralelně doprovázená protekcionismem vůči vnějšímu světu a snahou o autarkii.

Grossraumwirtschaft

„Blokové“ myšlení Evropské unie má hlubší historické a filosofické kořeny. Zatímco anglosaský svět byl po staletí inspirován doktrínou svobodného obchodu, pro kontinentální Evropu a zejména německé intelektuální prostředí byla z hlediska obchodu řídící doktrínou ideologie Grossraumwirtschaft, tj. ideologie regulované ekonomiky na velkém prostoru. Tato doktrína stála za sjednocením Německa v 19. století i za expanzí Hitlerova Německa.⁹⁹

Proč byla a je doktrína jednotného vnitřního trhu tak lákavá? Umožňuje uchovat regulaci pomocí jejího rozšíření za hranice národního státu a zároveň těžit z rozšíření obchodního prostoru. Regulovaný obchod v rámci velkého obchodního bloku má z hlediska svých obhájců jasné přednosti: Regulovaná ekonomika na malém uzavřeném prostoru je slepou uličkou, protože taková ekonomika přichází o plody mezinárodní dělby práce vyplývající z existence různých komparativních výhod jednotlivých částí světa. Na druhé straně, otevření malé regulované ekonomiky zahraničnímu dovozu při zachování hospodářsko-politické nezávislosti ostatních zemí zas činí hospodářsko-politic-

kou regulaci neúčinnou, protože firmy v regulované zemi by nedokázaly konkurovat firmám ve svobodnějších zemích.

Liberalismus v zahraničním obchodě je tedy jasně nevhodným politickým programem pro stát, který chce být politickým, kulturním a hospodářským hegemonem. Hospodářská regulace prováděná v rámci velkého prostoru je způsobem, jak eliminovat některá negativa protekcionismu malých států a přitom nepřipustit hospodářskou svobodu nezávislých národních států vystavených konkurenci právních ráďů.

Ideologie Grossraumwirtschaft je samozřejmě hluboce neliberální. Pozdější nositel Nobelovy ceny za ekonomii Friedrich August Hayek v roce 1944 tváří v tvář nacistické verzi evropského hospodářského bloku varoval, že taková politika je nutně cestou do otroctví: *„O plánování v mezinárodním měřítku platí ještě více než o státním plánování, že nemůže být ničím jiným než otevřenou vládou železné ruky, kdy malá skupina lidí vnucuje ostatním takovou životní úroveň a takové zaměstnání, které pro ně uzná za vhodné. Jediné, co je naprosto jisté, je fakt, že hospodářství ve velkém (Grossraumwirtschaft), o které usilují Němci, je možné realizovat jen prostřednictvím nadřazené rasy, Herrenvolk, která své cíle a myšlenky bezohledně vnucuje ostatním... Chcete-li řídit ekonomický život lidí zastávajících velmi odlišné ideály a hodnoty, berete tím na sebe úkol, který vyžaduje použití síly. Stavíte se do role, v níž sebelepší úmysly nemohou zabránit tomu, abyste z nutnosti jednali způsobem, který některým z dotčených lidí musí připadat hluboce nemorální.“*¹⁰⁰

Nacismus prohrál s porážkou Hitlera, ale jak uvádí Charles Sabel z Columbia Law School, *„z francouzsko-německého hlediska jednotný evropský trh a jednotná měna vytvořily Grossraumwirtschaft mírovou cestou.“*¹⁰¹ Místo zprofanovaného výrazu Grossraumwirtschaft je dnešním hospodářskopolitickým zaklínadlem Evropy pojem jednotný vnitřní trh. K jeho dosažení se nepoužívá jako nástroj válka, ale dobrovolné mezistátní smlouvy. V nich je zemím kolem evropského jádra

nabízen přístup na společný bezcelní trh výměnou za podřízení se jednotné regulaci.

Plánování hospodářského života stamilionů lidí desítek národností má ale svá velká úskalí. Ani fakt, že ti, kdo rozhodují, byli zvoleni demokratickou cestou, nevyrovná hluboký rozpor, který nadnárodní plánování skrývá.

Jak napsal Hayek v roce 1944 v Cestě do otroctví: *„Kolik Angličanů by bylo ochotno podrobit se rozhodování mezinárodní instituce, jakkoli demokratické, která by měla pravomoc nařídít, aby rozvoj španělského hutního průmyslu měl přednost před rozvojem v Jižním Walesu, aby se optický průmysl soustředil v Německu, a nikoli ve Velké Británii, nebo že se do Británie smí dovážet pouze dokonale rafinovaný benzín a všechna odvětví spojená s rafinací budou vyhrazena pro těžební státy?“*¹⁰²

*„Stačí si jen představit problémy, jaké by provázely ekonomické plánování třeba jen v rámci západní Evropy, abychom zjistili, že pro realizaci takového plánu neexistuje žádný morální základ. Jak by si někdo mohl myslet, že existují společné ideály o spravedlivém rozdělení příjmů, které by přiměly třeba norského rybáře, aby se částečně vzdal ekonomického prospěchu na pomoc svému portugalskému kolegovi, nebo aby holandský dělník platil za své kolo vyšší cenu ve prospěch mechanika z Coventry či aby francouzský zemědělec platil vyšší daně na podporu industrializace v Itálii?“*¹⁰³

Dnešní EU je přesně takovou Evropu, před jakou Hayek varoval. Regulaci podobného rozsahu je ale nemožné udržet tváří v tvář mezinárodní konkurenci. Logickým průvodním znakem ideologie jednotného trhu je proto na jedné straně snaha rozšiřovat geografickou oblast podléhající jednotným regulacím a na druhé straně snaha bránit se importu zahraničního zboží, které není cenově zatížené takovou regulací, jaká panuje v EU.

EU svůj protekcionismus halí do poslání hájit „evropské hodnoty“ a evropský „sociální systém“. Snahu dirigovat a stanovovat podmínky ostatním označuje jako odhodlání zavést „společná pravidla“ namísto „bezbřehého liberalismu“. Jak uvedl dlouholetý komisař pro zahraniční obchod Evropské unie Pascal Lamy, *„Věřím, že nemáme na výběr – musíme prostě násilí trhu omezit pravidly. Věřím, že právě Evropa je pro nás hlavním mechanismem pro zavedení takových pravidel a limitů pro vymezení pozitivní disciplíny na trhu. Mám na mysli to, co jsme si zvykli v Evropě nazývat ‘Sozialmarktwirtschaft’, jako systém, který klade lid před tržní počty.“*¹⁰⁴ Takto líbivě ovšem evropští vůdci jen popisují svoji ideologii, jejímž ústředním bodem je ničení konkurence prostřednictvím regulace.

Výstižně tuto evropskou ideologii vyjádřil také německý kancléř Gerhard Schröder, když prohlásil: *„Že bychom tzv. rozvojové země ponechali volné hře tržních sil, absolutně nepřipadá v úvahu. To je důvod, proč jsme tak neochvějně pro politickou kontrolu procesu globalizace, pro vynucování politických a etických principů ve světové ekonomice.“*¹⁰⁵

Rozšiřování obchodního bloku podléhajícího jednotné regulaci, tj. expanze Evropské unie, a omezený obchod s okolním světem zůstává ústředním principem obchodní politiky Evropské unie.

Zahraníční obchod – doména EU

Do května 2004 byla Česká republika suverénním státem, který mohl na mezinárodní scéně uzavírat obchodní dohody. Měli jsme vlastní celní sazebník, založili jsme Středoevropskou dohodu o volném obchodu (CEFTA), byli jsme řádným členem Světové obchodní organizace (WTO) s hlasovacím právem.

Nyní podléháme obchodní politice Evropské unie. Politika zahraničního obchodu, tj. stanovování dovozních cel a kvót a jednání o podmínkách zahraničního obchodu se třetími stranami, je výlučnou

pravomocí EU. Členské země nemají žádnou pravomoc provádět svoji vlastní obchodní politiku.

Např. jednání v rámci Světové obchodní organizace o liberalizaci světového obchodu se neúčastní ani Velká Británie, ani Německo, ani Česká republika, ale výhradně EU jako taková. Cla a kvóty na dovoz ze třetích zemí určuje EU přímo pomocí nařízení a nemusí, jako v případě směrnic, čekat na jejich schválení národními parlamenty. EU nepotřebuje na změny v politice zahraničního obchodu ani souhlas Evropského parlamentu a příslušná nařízení a cla vydává přímo Evropská komise nebo Rada ministrů.

Evropská unie přitom na mezinárodní scéně rozhodně žádný volný obchod neprosazuje. I když EU někdy cla sníží, vymýšlí nové, „netarifní“ překážky volnému obchodu. Ve vztahu k vnějším zemím EU prosazuje „podmíněný“ volný obchod, tj. volný obchod pro ty, kdo jsou ochotni aplikovat na zboží určené pro evropský trh evropské standardy. Tato politika EU se vztahuje nejen na země, které jsou adepty na členství, ale i na země mimoevropské. Téměř každé zboží dovážené do EU musí splňovat stejné podmínky, jako kdyby bylo vyrobeno v EU – a být označeno symbolem **CE** (*conformité européenne* – euro-konformní výrobek).

Jak uvedl v reakci na podmínky EU bývalý australský velvyslanec při GATT (předchůdkyni Světové obchodní organizace) Alan Oxley, „požadavky [EU] na ‘sociální ochranu’ by znamenaly, že by země třetího světa musely uplatňovat standardy západního světa, což by zničilo jejich šance rozvinout své komparativní výhody ... Když EU nemůže tento koncept prosadit v rámci WTO, jejíž pravidla na tomto základě omezovat dovoz neumožňují, aplikuje EU tuto strategii alespoň pomocí bilaterálních a regionálních obchodních dohod.“¹⁰⁶ EU jasně deklarovala, že liberalizaci obchodu se zemědělskými produkty v rámci WTO podpoří pouze za podmínky, že budou přijaty evropské standardy environmentální politiky.¹⁰⁷

Vyžadování sociálně-environmentálních standardů ze strany EU představuje samozřejmě protekcionismus, který má chránit nejen evropské výrobce před levnější konkurencí, ale i celý evropský model sociální a ekonomické regulace jako takový.

Dlužno podotknout, že obchodní bariéry mají pro EU nejen ochrannářský význam, ale i podstatný význam fiskální. EU si na svých hranicích bere v průměru 3,5 % z hodnoty dováženého zboží¹⁰⁸, ročně vybere 20 miliard eur (500 miliard korun), tedy 17 % ročního rozpočtu. Jen čeští spotřebitelé již zaplatili v cenách dováženého zboží do rozpočtu EU cla ve výši přes miliardu eur.¹⁰⁹

Je Evropa odsouzena k modelu velkého regulovaného bloku, k protekcionismu před vnější konkurencí a k vysokému daňovému zatížení? Zůstane alternativní liberální model pro Evropu – volný obchod – jen snem liberálních teoretiků?

Grossraumwirtschaft byla silná idea a také *jednotný vnitřní trh* i *evropský sociální model* jsou silné ideje. Ale *volný obchod* a *konkurence právních řádů* jsou také silné myšlenky. Současná defenzíva idejí volného obchodu a konkurence právních řádů nemusí být konečným osudem Evropy.

Když v roce 1960 založilo sedm evropských států v čele s Velkou Británií Evropské sdružení volného obchodu (EFTA), šlo o významnou alternativu vůči šestce zemí v čele s Německem a Francií, které se sdružily do Evropských společenství. V roce 1973, kdy Velká Británie opustila Evropské sdružení volného obchodu a přidala se k Evropským společenstvím, začaly na regulaci založená Evropská společenství dominovat nad svobodomyšlným Evropským sdružením volného obchodu.¹¹⁰

I když se dnes EFTA jeví jako málo významná skupina, evropským zastáncům svobody poskytuje světlo naděje. Ztratí-li Evropská unie kvůli přílišné regulaci svoji atraktivnost spočívající zejména ve společ-

ném trhu, může EFTA povstat jako Fénix z popela a nabídnout volný trh bez regulace jako alternativu k přeregulované EU.

Když se EU snažila protlačit Evropskou ústavu, britský týdeník *The Economist* napsal: „*Země, které odmítnou novou evropskou ústavu, budou mít právo zůstat v EU. Mohou ale také vyjednat nový typ spolupráce. Pak mohou Švýcarsko a Norsko posloužit jako model pro takovou novou spolupráci.*“¹¹¹ Dnes víme, že Evropská ústava byla nakonec protlačena pod názvem Lisabonská smlouva. EFTA ale zůstává alternativním modelem obchodní spolupráce.

Alternativa

Zachování či zajištění volného obchodu je důležitou podmínkou případného vystoupení České republiky z Evropské unie.

Evropské sdružení volného obchodu (EFTA) je vhodnou alternativou členství v EU. EFTA je přátelská organizace, smlouva o založení EFTA¹¹² je neskonale tenčí a srozumitelnější než smlouvy EU. EFTA zaručuje volný obchod jak se členy EFTA, tak s dalšími 18 zeměmi či bloky zemí, s nimiž má uzavřeny dohody o volném obchodu. Hlasování v Radě EFTA o společných záležitostech není odvislé od velikosti populace daného státu, každý stát má jeden hlas. Státy EFTA mezi sebou neorganizují žádné mezinárodní přerozdělování peněz, respektují se jako suverénní státy s vlastní daňovou, hospodářskou, imigrační, měnovou a další politikou.

Členství v EFTA je možnou alternativou, ale EFTA jako taková je příliš malá, než aby mohla vykompenzovat možnou ztrátu trhů zemí EU. Aby Česká republika mohla s klidem opustit EU, musí mít garantovaný obchod se zeměmi EU, nejen se zeměmi EFTA a dalšími mimoevropskými státy.

Česká republika je naštěstí signatářskou zemí dohody o Evropském hospodářském prostoru, která existuje paralelně se zakládají-

cími smlouvami o Evropské unii. Jinými slovy, vystoupením z EU zůstává v platnosti členství České republiky v Evropském hospodářském prostoru, který zajišťuje České republice volný obchodní přístup jak na trhy tří zemí EFTA (bez Švýcarska), tak všech zemí Evropské unie.

Dohoda o Evropském hospodářském prostoru obsahuje tzv. čtyři svobody – volný pohyb zboží, služeb, osob a kapitálu – a zaručuje tak volný obchod. Na druhou stranu ale zavazuje signatáře uzákoňovat ty směrnice a nařízení EU, které se týkají jednotného vnitřního trhu EU.

Dohoda EHP je tedy postačující rámec budoucí spolupráce, který má však své nevýhody. V případě vystupování z EU bude každopádně dobré vyjednávat, přičemž rámec EHP je minimem, které máme zajištěno. Jakákoliv dohoda o uspořádání obchodních vztahů může přinést pouze výhodnější podmínky.

Může nám Evropská unie dohodu o EHP vypovědět a ztrestat nás tak za vystoupení z EU? Nemůže.

Článek 127 dohody o EHP říká: *„Každá smluvní strana může tuto dohodu vypovědět za předpokladu, že zašle s předstihem nejméně dvanácti měsíců písemnou výpověď ostatním smluvním stranám.“*¹¹³

Každý člen EHP může tedy dobrovolně odejít, ale ani EU jako taková ani jednotliví signatáři EHP nemohou Českou republiku z této dohody vyloučit. Jediná teoretická právní cesta, jak Českou republiku z EHP vyloučit, je, že by všechny signatářské státy kromě České republiky (tedy 26 zemí EU plus Norsko, Lichtenštejnsko a Island) smlouvu vypověděly a okamžitě stejnou dohodu uzavřely jen mezi sebou. To je krajně nepravděpodobné.

I kdyby se hypoteticky všechny členské země EHP rozhodly smlouvu České republiky za trest vypovědět, je Česká republika chráněna svým členstvím ve Světové obchodní organizaci (WTO). Uvalení obchodních sankcí na Českou republiku by bylo v rozporu s ustanovení-

mi smlouvy WTO. Ačkoliv za Českou republiku vyjednává nyní ve WTO Evropská unie, která reprezentuje členské státy EU v oblasti zahraničního obchodu, zůstává Česká republika signatářem a po případném vystoupení z EU by se stala opět suverénním členem WTO.

Česká republika je tedy bezprostředně smluvně chráněna před vztyčením obchodních bariér ze strany EU v případě vystoupení. Přesto je nutné dohodu o Evropském hospodářském prostoru brát jen jako jakousi pojistku a je nutné pokusit se vyjednat lepší postavení. Koneckonců – některá svazující ustanovení dohody o Evropském hospodářském prostoru byla pro Švýcarsko důvodem, proč na tuto dohodu nepřistoupilo. Švýcarsko je tedy členem EFTA a má zaručený volný obchod se členy EFTA a s dalšími zeměmi mimo Evropskou unii, s nimiž EFTA uzavřela dohodu o volném obchodu. Volný obchod se zeměmi EU se ale Švýcarsko rozhodlo řešit vyjednáváním lepších podmínek, než jaké nabízí dohoda EHP.

Podobně – samostatnou smlouvou – má volný obchod se zeměmi EU dojednaný např. Andorra. Andorra je podobně jako Švýcarsko „obklíčena“ Evropskou unií, přesto si dokázala vyjednat velmi výhodnou obchodní smlouvu.

V případě vystupování z EU by se měla Česká republika pokusit vyjednat lepší podmínky pro volný obchod, než jaké nám garantuje dohoda o Evropském hospodářském prostoru, a současně požádat o členství v EFTA.

3.5 Garance volného pohybu osob

Česká republika je součástí tzv. Schengenského prostoru. To znamená, že občan České republiky cestující do další země Schengenského prostoru nemusí na hranici ukazovat cestovní pas nebo občanský průkaz pohraniční policii.

Dohoda o volném pohybu osob není výlučně omezena na země Evropské unie. Tři státy, které nejsou členy EU – Norsko, Island a Švýcarsko – se rozhodly k Schengenu přidat.

Na druhé straně existují země EU, které do Schengenu dobrovolně nepatří. Velká Británie a Irsko nejsou členy Schengenského prostoru. Mají mezi sebou podobnou dohodu zvanou Common Travel Area, do které patří ještě další tři malé ostrovní státy, které nejsou v EU – Ostrov Man v Irském moři, a Normanské ostrovy Jersey a Guernsey.

Tak jako tak má Česká republika s Velkou Británií i se Švýcarskem dojednány dohody o bezvízovém styku a obě země uznávají české občanské průkazy jako alternativní doklad totožnosti vedle cestovního pasu.

Pokud Česká republika vystoupí z Evropské unie, bude se moci rozhodnout, zda bude chtít zůstat součástí tzv. Schengenského prostoru, nebo zda si bude střežit vlastní hranice sama.

Dohody tohoto typu mají své výhody i nevýhody a vyplatí se je uzavřít, když výhody převládají, a vypovědět, když převládnou nevýhody. Proto nemají svůj „Schengen“ mezi sebou např. USA a Mexiko nebo Izrael a Jordánsko, byť by tím nepochybně tyto země také uspořily svým lidem fronty na hranicích – rizika jsou ale větší.

Stejně tak existuje riziko Schengenu a je tím větší, čím rozsáhlejší Schengenská oblast je. Kontrola na hranicích ve svobodném suverénním státě slouží k ochraně vlastních občanů před příchodem nežádoucích osob nebo k zadržení osob, které by chtěly ze země uprchnout před spravedlností.

Nevýhody Schengenu odhalil problém s kanadskými vízy. Kanada se rozhodla zavést pro české občany vízovou povinnost a Česká republika zjistila, že nemůže Kanadánům recipročním opatřením ani pohrozit. Jako členové Schengenu musíme respektovat vízovou politiku EU.

Těžko totiž zavádět jednostranně víza Kanadčanům: Kanadčan může přiletět bez víza do Německa a do České republiky přejet v rámci Schengenu bez zastavení na hranicích. Jako součást Schengenské oblasti a jako člen EU nemůžeme – prostě nemůžeme – mít jiný seznam zemí s vízovou povinností než ostatní země Schengenu. To je podstata problému.

Článek 62 Maastrichtské Smlouvy¹¹⁴ o založení EU dává Radě ministrů pravomoc vydat seznam zemí, vůči nimž nelze uplatňovat víza. Evropská unie tuto pravomoc využila a vydala 15. března 2001 nařízení č. 539/2001,¹¹⁵ které Kanadu řadí do seznamu zemí, vůči nimž nemůžeme zavést víza. Práví se tam, že pokud třetí země vůči nám víza zavede, máme to oznámit do 90 dnů Evropské komisi. Komise pak může podat Radě EU návrh na zavedení víz vůči třetí zemi. Rada o tom rozhoduje kvalifikovanou většinou. Dosud má ČR v Radě váhu hlasu 3,4%, od roku 2014 se podle Lisabonské smlouvy snižuje na 2%.

Česká republika tak naplno poznala, co znamená ztráta suverenity. Nemá žádnou možnost být jen pohrozit Kanadě recipročním zavedením víz. Je velmi nepravděpodobné, že by chtěla Evropská komise navrhnout a Rada EU přijmout zavedení víz vůči Kanadě – jen kvůli České republice.

Dále se v nařízení EU č. 539/2001 píše: *„Pokud kterákoli třetí země uvedená na seznamu v příloze II nebude nadále uplatňovat vůči kterémukoli členskému státu zásadu vzájemnosti, pokud jde o osvobození od vízové povinnosti, Komise předloží Evropskému parlamentu a Radě zprávu o takovémto neuplatňování vzájemnosti do 1. července každého sudého roku.“* Jinými slovy, Kanada vůči ČR bude asymetricky uplatňovat víza a Evropská komise bude každý sudý rok 1. července o tom podávat zprávu Evropskému parlamentu.

Kanada je svrchovaný stát a má proto plné právo zavést vůči České republice víza. Koneckonců do Kanady jezdila žádat o azyl spous-

ta českých občanů (Romů) a Kanadáné je tam z nějakého důvodu nechtějí. My už suverénní stát nejsme. I kdybychom chtěli, nemůžeme zavést víza, až to budeme považovat za vhodné.

Nekontrolovaný pohyb osob má své výhody i nevýhody. Jako suverénní stát mimo EU bychom se mohli suverénně rozhodnout, jestli chceme do Schengenu patřit, či nikoliv. Být mimo Schengen neznamená nemít volný pohyb osob. Znamená to pouze povinnost předložit platný cestovní pas nebo občanský průkaz na hranici.

Česká republika může být podobně jako Švýcarsko i jako nečlen EU součástí Schengenské dohody o volném pohybu osob. Tato dohoda má ale i své nevýhody. Domnívám se, že nevýhody převažují a že by po vystoupení z EU Česká republika neměla být dál součástí Schengenu, podobně jako není součástí Schengenu např. Irsko nebo Velká Británie.

Nebýt v Schengenu by nám umožnilo vyjednat bezvízový styk s Kanadou, účinně bránit vstupu nežádoucích osob do země, účinněji dostihnout zločince, kteří by chtěli opustit Českou republiku a utéct před spravedlností, a v neposlední řadě bychom mohli účinněji chránit citlivá data našich občanů, která dnes musí Česká republika sdílet v rámci Schengenu s policejními orgány ostatních členských států.

Jedinou nevýhodou by bylo, že by český občan, který by cestoval po EU, byl v podobném postavení jako Ir nebo Brit – musel by při cestování do EU předložit pas nebo občanský průkaz v okamžiku prvního překročení Schengenské hranice. Při leteckém cestování by to ale byla maličkost ve srovnání s bezpečnostní prohlídkou, kterou je nutné tak jako tak podstoupit.

Schengen nepotřebujeme, standardní bezvízový styk by jako rámec pro volné cestování bohatě stačil.

4.

Vize samostatné České republiky

4.1 Nelehká samostatnost

Na začátku je třeba říci, že samostatná existence státu neznamená, že všechno je snadné. Samostatné státy jsou pro velmoci vždy trnem v oku.

Každý samostatný stát musí počítat s tím, že i ostatní státy budou hájit své zájmy, které mohou být v protikladu k jeho národním zájmům. Evropská unie není ztělesněním dobra, kázně a sebeobětování, je to spíš obrovský a mocný nástroj k prosazování národních zájmů velkých států, ať již jsou tyto zájmy prosazovány uvnitř EU nebo za jejími hranicemi.

Každá suverénní země se musí mít neustále na pozoru a musí mít cílevědomou diplomacii, která účinně hájí národní zájmy. Samostatný stát musí mít na zřeteli, že Evropská unie si díky své velikosti může v obchodních jednáních se zeměmi, které nejsou členy EU, snadněji prosadit své podmínky. Za každým mezinárodním jednáním EU se vždy implicitně skrývají pohružky vztyčení obchodních bariér.

Mnozí byrokraté mezi čtenáři této knížky budou znát výraz „Norské fondy“. Norsko, Lichtenštejnsko a Island byly přinuceny přispívat členským státům EU do roku 2009 částkou 675 milionů eur v pětiletých splátkách v rámci dohody mezi EU a EHP¹¹⁶ a Norsko musí navíc přispívat částkou 567 milionů EUR v pěti splátkách v rámci separátní dohody mezi EU a Norskem.¹¹⁷

Proč Norové na toto výpalné přistoupili? Jak uvedl poslanec Norského parlamentu Inge Loenning, „*Když zastupujeme zemi se 4,5 milionu obyvatel a proti vám stojí EU, v níž žije stokrát víc lidí, nemáte na výběr. Nezbyvá než podmínky přijmout.*“¹¹⁸

Ministr zahraničních věcí Islandu Halldór Ásgrímsson doslova uvedl, že „*politika EU vůči severským zemím připomíná neokolonialismus.*“¹¹⁹ EU po Islandu žádá nejen přejímání evropských směrnic týkajících se environmentální politiky a vnitřního trhu a odvádění přímých plateb členským zemím EU, ale požaduje i pro Islandy zvlášť citlivé omezení rybolovných práv Islandu v Severním moři ve prospěch rybolovných práv EU.

18. prosince 2009 byla dojednána *Dohoda o pokračování Finančního mechanismu EHP a Finančního mechanismu Norska* na období 2009–2014. Evropská unie opět přiměla Norsko, Island a Lichtenštejnsko platit po dobu dalších pěti let členským státům EU finanční příspěvek ve výši 357,7 milionů EUR. Z toho 97% bude opět platit Norsko.¹²⁰

350 milionů eur je hodně peněz, ale je to 0,13 % norského HDP. Kdyby Norsko bylo členem EU, museli by Norové platit 3,5 miliardy eur – desetkrát tolik.

Evropská unie se pokoušela dojednat podobnou dohodu se Švýcarskem, takže vznikly i „Švýcarské fondy“. Švýcarsko nakonec souhlasilo s platbou 129 milionů eur ročně po dobu 5 let, ale za podmínky, že platby nepůjdou do žádné ze starých členských zemí EU.¹²¹ 129 milionů eur představuje 0,036% švýcarského HDP. Švýcarům se

tedy opět povedlo dojednat lepší podmínky než Norům. Navíc dohoda EU se Švýcarskem byla sepsána jako nezávazné memorandum, a tak ji také Švýcaři interpretují a dotují jen takové projekty, které mají význam pro Švýcarsko.

Další tlak na malé státy EU vyvinula poté, když zjistila, že stále více jejích občanů převádí úspory do Švýcarska a dalších zemí mimo EU, které nezdaňují úroky. S Andorou, Monakem, republikou San Marino, Lichtenštejnským knížectvím a Švýcarskem nakonec EU vyjednala dohodu, podle níž tyto země musely výměnou za volný obchod s EU zavést daň z úroků ve výši 35 % z vkladů, které si v těchto zemích uloží občané EU, a výnos odvádět členským zemím Evropské unie.¹²² Když si tedy Němec uloží 100 tisíc eur do Švýcarské banky a získá úrok 5 tisíc eur, Švýcarsko musí strhnout daň 1750 eur a peníze poslat německému ministerstvu financí.

Došlo tak k výraznému potlačení daňové konkurence. Mezinárodní daňová konkurence přitom představuje jediný účinný tlak na byrokracii, nutí státy omezovat nejškodlivější a nejnákladnější daně.

I toto opatření lze ale celkem snadno obcházet a řada Němců začala místo klasických vkladů zakládat v zahraničí nadační fondy, jejichž úrok těmto daním nepodléhal, vzhledem k tomu, že to byly právnické osoby založené za hranicemi EU. Německá vláda neváhala nasadit agenta své tajné služby do lichtenštejnské banky, aby ukradl bankovní data, na jejichž základě začala stíhat vlastní občany – kteří jen chtěli uniknout dani z úroku, jenž v Německu beztak sotva pokrývá inflaci.

Lichtenštejnsko se proti tomuto zásahu do suverenity země ostře ohradilo. Lichtenštejnský princ Alois vydal prohlášení s názvem „Lichtenštejnsko požaduje, aby bylo respektováno jako suverénní stát“, v němž mimo jiné uvedl: *„Jsme malá země závislá na přátelských sousedských vztazích. Současně jsme ale suverénní stát a – jak doufáme –*

*nežijeme v době, kdy platí moc silnějšího místo mezinárodních dohod a mezinárodního práva. Německo by rádo znovu hrálo vůdčí roli v Evropě, která chce vyznávat základní principy demokratického právního státu. Jsou opravdu metody uplatňované vůči jednomu z nejmenších států Evropy v souladu se základními principy demokratického právního státu?"*¹²³

Navzdory tlaku Německa a Francie odliv kapitálu do Lichtenštejnska a Švýcarska trvá. Ba co více, odchází nejen kapitál, ale i stále více občanů. Stále více Němců a Francouzů odchází do ciziny a zejména do Švýcarska za nižšími daněmi a lepším právním řádem. „Hlasují nohama“ proti vysokým daním a přebujelému byrokratickému systému.

Když oznámil odchod do Švýcarska populární francouzský zpěvák Johnny Hallyday, a následoval tak populárního herce Alaina Delona, bylo z toho mezi francouzskými politiky pozdvižení. Asi jako kdyby kvůli vysokým daním opustila Českou republiku nejprve Jiřina Bohdalová a pak Karel Gott. „*Když sníží dědickou daň a daň z majetku, vrátím se*“, uvedl Hallyday.¹²⁴ Přední politik francouzské socialistické strany Arnaud Montebourg pohrozil Švýcarsku sankcemi. Hallydayův postoj označil za „*vydírání*“ a švýcarské nízké daně za „*kořistnické*“, „*protože jsou nízké*“. Švýcarsko podle něj „*zneužívá globalizace ke svému prospěchu*“ a „*tyje z bohatých*“, čímž „*podrývá francouzskou solidaritu*“. Podle Montebourga je třeba uplatnit vůči Švýcarsku „*obchodní blokádu podobně jako vůči Monaku v roce 1963*“, protože prý „*jinak nám daňové ráje připraví daňové peklo*.“¹²⁵ Bylo mu to ale málo platné a oba umělci zůstali ve Švýcarsku.

Švýcarská prezidentka Micheline Calmy-Rey Francouzům a Evropské unii vzkázala, ať se zklidní a ať si – když vyhrožují obchodní blokádou – uvědomí, že denně přechází švýcarské hranice sto tisíc Francouzů cestou za prací a že EU více exportuje do Švýcarska než Švýcarsko do EU. „*Je věcí švýcarských voličů, jestli chtějí své daňové systémy měnit. Nepotřebujeme ničí rady*“,¹²⁶ uvedla prezidentka v reakci na tlak Fran-

cie. Sociální demokracie švýcarské prezidentky byla přitom jako jediná strana ve Švýcarsku pro vstup do EU. Francouzským socialistům se tak podařilo udělat euroskeptiky i ze švýcarských sociálních demokratů.

Evropská unie v čele s Německem a Francií se snaží tlačit sousední státy ke zdi, ale kvůli rostoucímu zdanění a zvyšování objemu regulací se rozdíl v životní úrovni mezi Německem a Francií na straně jedné a Švýcarskem a dalšími nezávislými státy na straně druhé, prohlubuje. Stále více Francouzů a Němců své země opouští, aby odešli do svobodnějších zemí.

Počet Němců, kteří denně dojíždějí do Švýcarska za prací, od roku 2004 do roku 2009 stoupl z 35 tisíc na 45 tisíc, počet francouzských gastarbeiterů vzrostl za stejné období z 90 tisíc na 114 tisíc.¹²⁷ Počet Francouzů trvale žijících ve Švýcarsku vzrostl od roku 2004 do roku 2008 z 69 tisíc na 89 tisíc.¹²⁸ Počet Němců, kteří trvale žijí ve Švýcarsku, vzrostl za stejné období ze 146 tisíc na 235 tisíc.¹²⁹

Pro odcházející Němce je Švýcarsko nejpopulárnější destinací, následováno Spojenými státy. „Skoro ve všem je tu miň byrokracie a daně tu mám asi o 40 % nižší“, uvedl pro britský deník *The Independent* jeden německý občan, který se trvale usadil v Curychu.¹³⁰ Celkově odchází z Německa žít do ciziny na 160 tisíc německých občanů ročně a toto číslo každým rokem roste asi o 10 tisíc lidí.

Jak poznamenal Lichtenštejnský princ Alois, „Německo sotva dokáže vyřešit problém, který má se svými daňovými poplatníky, jednoduše tím, že zaútočí na Lichtenštejnsko... Podle nedávné mezinárodní studie je německý daňový systém nejhorší na světě – lepší má i Haiti. Německo by udělalo lépe, kdyby své daňové příjmy použilo na zlepšení vlastního daňového systému než k nakoupení ukradených dat, jejichž legální použití coby důkazu je pochybné. Jak ukázala další studie, čím je stát demokratičtější a přátelštější vůči svým občanům, tím méně má problémů se svými daňovými poplatníky.“¹³¹

Pokud se EU nezmění a neumožní mít svým členům méně regulací a nižší daně, bude emigrace nadále nabývat na síle.

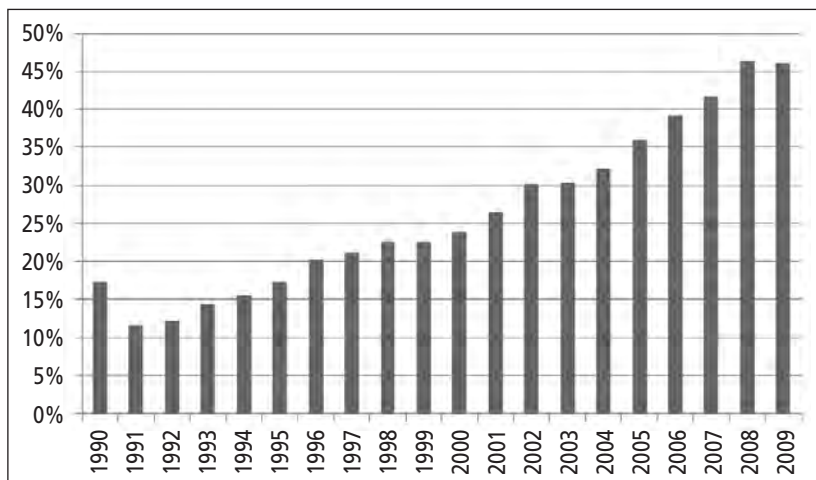
Česká republika má solidní šanci brzy dohnat Německo a Rakousko v životní úrovni. Má to ale jednu podmínku: Nesmíme svoji ekonomiku tolik regulovat a zatěžovat daněmi jako Němci.

4.2 Jak dohnat Německo

Česká republika ušla od pádu komunismu v roce 1989 velký kus cesty k dostižení hospodářské úrovně západních států.

Zatímco reálný růst v Německu byl za uplynulou dekádu mizivý a hodnota eura se vůči dolaru pohybovala jen pozvolna, česká ekonomika rostla a koruna vůči dolaru trvale posilovala.

Český HDP na osobu v relaci k německému

zdroj: Mezinárodní měnový fond

Výsledkem německé stagnace a českého hospodářského růstu je, že zatímco v roce 1999 činil český HDP na hlavu (v amerických dolarech) 23% německého, v roce 2009 to bylo 46%.

Kdyby česká ekonomika doháněla německou ekonomiku i nadále stejným tempem jako v uplynulém desetiletí, do deseti let by se hrubý domácí produkt v obou zemích vyrovnal.

Už nebudeme chudší sousedé, průměrný Čech si vydělá stejně jako průměrný Němec, české firmy budou investovat kapitál v Německu, zemi s levnější pracovní silou.

Bude ale opravdu za deset let, v roce 2020, HDP na hlavu v České republice vyšší než v Německu?

Růst ekonomiky je úzce spjat s ekonomickou svobodou. Kde jsou nízké daně, a kde neexistují zbytečná omezení svobody volby, tam reálné výděly lidí rostou. Česká republika setřásla po pádu komunismu obrovské břemeno vysokých daní a omezení svobodného konání lidí. Lidé začali podnikat, pracovat v soukromých firmách a svobodně se rozhodovat o svých výdajích.

Německo začalo naopak zaostávat za Spojenými státy a dalšími rychle rostoucími ekonomikami západu. Daně vyšponované přemírou sociálních dávek začaly dusit místní podnikatele. Vysoké státní zadlužení začalo neúnosně zatěžovat státní rozpočet. Regulací rychle přibývalo. Kapitál z Německa začal odcházet, stejně jako stále více produktivních občanů.

Česká republika bude pokračovat v dohánění německé hospodářské úrovně jen tehdy, pokud zůstane svobodnější zemí, než je Německo.

Bohužel ale všechny nešvary, které tlumí hospodářský výkon Německa, kdysi „motoru“ evropské ekonomiky, se přenášejí skrze evropskou legislativu i do České republiky.

Po vstupu do EU se zvýšilo zdanění dovozu. Dramaticky se zvýšila míra přerozdělování – stát začal masivně dotovat zemědělství i průmysl. Začaly růst daně. Svoboda volby ustupuje nařizením a regulacím. Obrovsky narostla byrokracie. Skrze EU je nám ordinována německá energetická politika, v níž stát vede podniky k výrobě drahé elektřiny, nafty a benzínu z tzv. obnovitelných zdrojů.

Česká republika má šanci dohnat do deseti let Německo pouze tehdy, pokud se vymaní ze sevření evropských regulací a navrátí svým občanům svobodu volby.

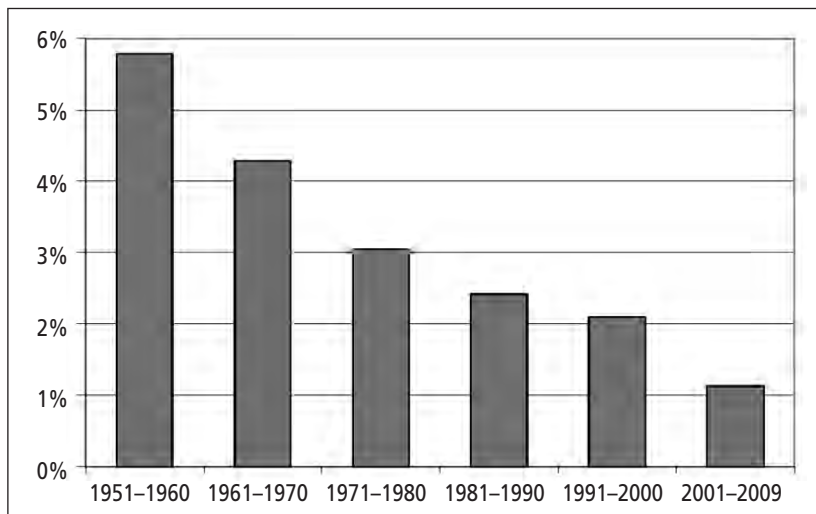
Pokud se to nestane, pokud se Česká republika spokojí s přebyrokratizovaným přerozdělovacím státem, který neustále omezuje svobodu volby, přestane i česká ekonomika růst – stejně jako přestala růst ekonomika německá.

V rámci Evropské unie nelze zlepšení legislativy dosáhnout. Evropská unie se o to pokusila v roce 2000. Tváří v tvář pomalému hospodářskému růstu a vysoké nezaměstnanosti vyhlásila s velkou pompou tzv. Lisabonskou strategii – plán, jak se stát do roku 2010 nejdynamičtější hospodářskou oblastí světa. Nepovedlo se to, protože tento plán naprosto nepochopil příčiny úpadku.

4.3 Proč se EU nestala nejdynamičtější ekonomikou světa

Na přelomu století narůstala frustrace vůdců Evropské unie z toho, že evropská nezaměstnanost patří k nejvyšším na světě a že tempo ekonomického růstu je pomalejší než v zemích subsaharské Afriky. Zaostávání za Spojenými státy se prohlubovalo a předbíhat začaly Evropu v životní úrovni země jihovýchodní Asie. Politici EU proto přijali ambiciózní plán, který nazvali „Lisabonská strategie“.

Průměrný růst HDP v EU-15

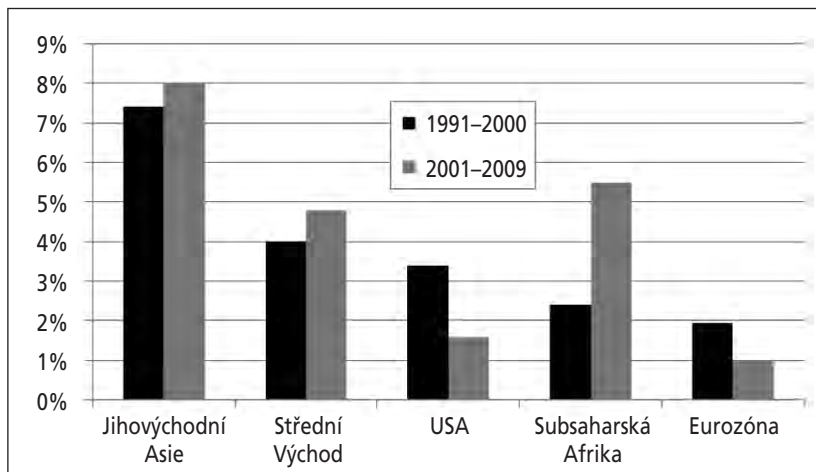
zdroj: Mezinárodní měnový fond

Cílem plánu bylo učinit z Evropské unie „do roku 2010 nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější na znalostech založené hospodářství na světě, hospodářství s udržitelným hospodářským růstem, které vytváří více pracovních příležitostí s vysokou přidanou hodnotou a vyšší sociální soudržnost.“¹³² V EU měla podle plánu panovat plná zaměstnanost.

Dnes víme, že plán nevyšel. Růst je pomalejší a nezaměstnanost vyšší. Jihovýchodní Asie, Afrika i Blízký východ naopak rostly rychleji než kdykoliv dříve. Těžko tedy může Evropa svádět neúspěch na počasi, globální problémy apod.

Dokonce i sociální rozdíly jsou nyní v Evropské unii větší: Bohatne evropská mandarínská elita – podnikatelé, kteří si prosazují pro sebe skrze Evropskou komisi výhody, a byrokraté, kteří zájmům těchto podnikatelů slouží. Naopak chudí lidé chudnou, protože evropské regula-

Průměrný růst HDP v oblastech světa

zdroj: Mezinárodní měnový fond

ce jim zdražují elektřinu, benzín a potraviny a vysávají z nich stále více peněz na udržování rostoucí byrokracie.

Bohatnou podnikatelé přísátí na evropské dotace a všelijaké výhody – od stavitelů solárních elektráren po výrobce zářivek. Bruselští úředníci si zvyšují platy, i když hrubý domácí produkt klesá. Nový evropský prezident, jenž nemá prakticky žádnou odpovědnost a nikdo jej nezná, bere plat vyšší než prezident Spojených států, který za svoji politiku musí skládat účty před svými voliči.

Kde udělali soudruzi chybu?

Proč plán EU nevyšel? Protože politici Evropské unie sice správně identifikovali příznaky nemocné ekonomiky – pomalý hospodářský růst a vysokou nezaměstnanost –, ale nedokázali rozpoznat pravé příčiny ztráty ekonomické dynamiky. V důsledku toho předepsali špatnou léčbu.

Mezi opatřeními Lisabonské strategie byl závazek zvýšit státní výdaje na vědu a výzkum na 1% hrubého domácího produktu a soukromé výdaje na 2% HDP¹³³, zvýšit objem úvěrů Evropské investiční banky, zásadně zvýšit investice do „lidských zdrojů“¹³⁴ a v případě snížení daní přednostně snížit daňové zatížení lidí s nízkými příjmy.¹³⁵

Plán si nutně získal příznivce mezi plánovači a socialisty všech barev. Jak uvedl např. poslanec KSČM Miloslav Ransdorf ve Sněmovně v pátek 18. prosince 2002, *„Lisabonská agenda je věc, kterou z naší strany silně podporujeme. Myslíme si, že to je právě ten směr, kterým by se Evropská unie měla ubírat.“*¹³⁶

Následovalo přijetí desítek „akčních plánů“, „národních strategií“, „operačních programů“ s cílem „čelit výzvám“. Členské státy musely podávat pravidelné zprávy o plnění „lisabonských cílů“, dokonce jsme museli mít jednoho ministra zodpovědného za jejich vykazování.

Členské státy začaly pilně označovat část veřejných výdajů jako „výdaj na vědu a výzkum“, aby plnily plán. Zavedly daňové úlevy pro investice do vědy a výzkumu. EU zvýšila objem úvěrů Evropské investiční banky a jako houby po dešti začaly z evropských dotací a národních dotatků vyrůstat všemožné školicí agentury. Investice do lidských zdrojů se přeci staly prioritou. Co na tom, že agentury školí, jen aby školily. Neuspokojují poptávku klientů, uspokojují poptávku Evropské unie.

V mezičase začalo být jasné, že se cíle jaksi nedaří plnit. Eurokomisař Günter Verheugen před europoslanci v roce 2004 uvedl, že *„Lisabonská strategie je strategickou volbou EU s cílem zachovat evropský model ve 21. století a uhájit jeho hospodářský význam v globálním kontextu,“* aby v zápětí soudružsky přiznal nedostatky v plnění cílů: *„Po čtyřech letech provádění jak na úrovni EU, tak v jednotlivých členských státech je však situace dalece vzdálena uspokojivému stavu a bude velkou výzvou dosáhnout strategických cílů Unie vytyčených v Lisabonu již do roku 2010.“*¹³⁷

Navrhl proto i dodatečná řešení, jako např. zřízení Evropského institutu pro rovnost pohlaví, protože k „uskutečnění cílů lisabonské strategie je rozhodující zejména zvýšení procenta zaměstnanosti žen a podpora podnikatelek“.¹³⁸ I stalo se. Institut byl zřízen nařízením 1922/2006¹³⁹. Ani pak se ale počet podnikatelek ze záhadných důvodů nezvýšil.

Centrální plánování pro 21. století

Jak to, že se nepodařilo cíle Lisabonské strategie naplnit, když si tolik inteligentních a dobře placených lidí dalo práci s jejím vymyšlením a uváděním do praxe?

Protože Lisabonská strategie byla (a je) novodobou verzí komunistického plánu „dohnat a předejít“. Před padesáti lety byla v módě ocel a uhlí, tentokrát chtěli plánovači podporovat výzkum a vzdělávání. Princip ale zůstává stejný – politici opět věří, že jsou lépe kvalifikovaní k rozhodování o tom, kolik a do jakého odvětví investovat, než miliony samostatně myslících lidí.

Tento princip nefungoval pod vládou komunistů a nemůže fungovat ani dnes pod praporem EU.

Lisabonská strategie ignorovala tyto otázky: Co když státem nasměrované výdaje na vědu a výzkum budou nasměrovány neefektivně? Co když se každá firma sama lépe v daňově neutrálním prostředí rozhoduje, jaký výdaj je efektivnější? Co když podnikatelé dokážou sami utrácet své peníze rozumněji než politici, kteří jejich daně posílají tu na navýšení kapitálu Evropské investiční banky, tu na dotace školících středisek?

Lisabonská strategie si tyto otázky nepřipouštěla, protože byla *centrálním plánem*. Nenabízela řešení problému pomalého hospodářského růstu a vysoké nezaměstnanosti v tom, že by se lidem nechalo více svobody. Lisabonská strategie naopak přinášela jen nové sociálně-inženýrské vize a nové přesměrování peněz daňových poplatníků.

Žádný centrální plán nemůže zajistit lepší využití vzácných zdrojů než miliony nezávislých plánů svobodných jedinců na trhu s nepokřivenými cenami. Ani kdyby byli eurokomisaři dvakrát chytřejší než my ostatní. Jak napsal rakouský ekonom Friedrich August Hayek, „*Problém [centrálního plánování] je v tom, že informace nejsou soustředěny v jediném mozku, a proto je nezbytné, aby bylo při řešení problémů použito vědomostí, které jsou rozptýlené mezi mnoha lidmi*“.¹⁴⁰

Dokud budou evropští politici věřit, že dokážou pomocí centrálních plánů, pobídek, dotací a regulací řídit ekonomiku lépe než jednotlivci vstupující do kontraktů na dobrovolné bázi, bude evropská ekonomika dále trpět.

Legislativní nákaza

Podstatnější než samotný obsah Lisabonské strategie byla skutečnost, že místo aby EU umožnila jednotlivým státům přicházet s odlišnými řešeními, předepsala všem léčbu podle jednoho mustru. To samozřejmě zvýšilo celkové škody, pakliže plán byl špatný, a místo k růstu vedl k dalšímu plýtvání.

Politici nejenže nepoznali příčiny choroby, nerozpoznali ani, že se jedná o chorobu nakažlivou a nerozpoznali mechanismus, kterým se tato choroba přenáší.

Žádná jiná evropská země neztratila hospodářskou dynamiku tak jako Německo. Bohužel receptem německé vlády není omezit regulace a snížit daně doma. Němci chtějí své problémy vyřešit tím, že přimějí ke zvýšení daní a regulací ostatní evropské země. Jak uvedl někdejší německý kancléř Gerhard Schröder, „*Právě kvůli touze zachovat historicky vyvinutý a kulturně atraktivní evropský model jsme my Němci odhodláni sjednotit a rozšířit Evropskou unii.*“¹⁴¹ Rozšiřování jurisdikce se stalo jedinou možností, jak přeregulovaný model ještě na čas zachovat. Tváří v tvář konkurenci jiných právních řádů tento model ztrácí dynamiku.

Ekonomický model, o kterém Schröder hovořil, je model velmi krátkozraký. Je to model, který podporuje neaktivitu na úkor činorodosti, dobývání výhod skrze stát oproti podnikatelské odvaze. Tuto nemoc typickou pro země kontinentální Evropy ekonomové dávno pojmenovali jako „eurosklerózu“. Dosud ale nikdo nepochopil, že euroskleróza je nemoc nakažlivá a že její nákaza se šíří prostřednictvím evropských směrnic a regulací. Její bacily přeskakují z Německa, Francie a dalších přeregulovaných ekonomik na ostatní evropské národy. Proces jejího šíření je nazýván „harmonizací“ legislativy, stejně tak bychom mohli ovšem mluvit o „germanizaci“ evropské legislativy.

Obvyklý způsob ochrany před nakažlivou chorobou je karanténa. Země střední Evropy však místo, aby se izolovaly před škodlivou evropskou legislativou, zavádějí ji bez řádných parlamentních debat v obrovských dávkách do svých právních řádů. Nenašly v sobě pud sebezáchovy, aby odmítly Lisabonskou smlouvu, která šíření této choroby dále usnadňuje.

Cílem euroústavy alias Lisabonské smlouvy bylo *usnadnit* zavádění nových rigidních předpisů. Jak uvedla komisařka Margot Wallströmová, *„Evropská ústava redefinuje kvalifikovanou většinu tak, aby zjednodušila a usnadnila rozhodování v Radě...Nový systém usnadní dosáhnout kvalifikované většiny potřebné k přijetí návrhu Komise. Navíc se má vztahovat na více oblastí a má zrušit právo veta ve 24 oblastech. Kdyby nebylo evropské ústavy, rozhodnutí týkající se např. imigrace nebo kultury by i nadále vyžadovala jednomyslnost.“*¹⁴²

EU dávno neumožňuje konkurenci členských zemí v zemědělské politice, v oblasti ochrany spotřebitele a životního prostředí, byla již téměř odstraněna měnová konkurence. S Lisabonskou smlouvou postupně vymizí také zbylá konkurence v daňové legislativě a pracovním zákonodárstvím, v energetice a imigrační politice. EU získala právo určovat členským státům cíle pro hospodářskou politiku a politiku zaměstnanosti.

Obhájci nového systému hlasování zakotveného v Lisabonské smlouvě tvrdili, že by jinak bylo takřka nemožné – v rozšířené EU – dosahovat shody nad navrhovanými směrnici. To je ale přesně to, co evropské země potřebovaly – méně nařízení a méně směrnic!

Na přeregulovanost doplatilo před sto lety rakousko-uherské mocnářství. František Palacký před touhou Rakouska řešit problémy další centralizací varoval a správně pochopil, že když někdo hodně mluví o potřebě efektivní vlády, myslí především pohodlnou vládu: „*Praví se, že vláda rakouská musí býti silná a důrazná, a tedy především soustředěná na jednom místě a v rukou jedněch. Zdá se, že naši odpůrcové pletou v řeči své snad mimovolně rozličná ponětí dohromady, mluvíce totiž o vládě silné, a míníce pod tím jen vládu pohodlnou. Jest-li tomu tak, nechceme jim v tom odpírati naprosto; máme však za to, že pohodlí nenáleží mezi přední požadavky vlády konstituční. Pohodlný, co do státního zřízení, jest jen despotismus a barbarství.*“¹⁴³ Palacký, jak víme, varoval marně a Rakousko-Uhersko se 70 let nato rozpadlo v krvavé válce.

Jedinou účinnou cestou k hospodářskému růstu je snížení daní, neefektivních veřejných výdajů a regulací. A jedinou účinnou cestou ke snížení daní, vládních výdajů a zbytečných regulací je konkurence právních řádů, ne harmonizace. Existují-li různé právní řády, pak mohou být dobré zákony napodobovány a špatné zavrhovány.

Chceme-li se z této škodlivé infekce regulační nákazy vyléčit, nepomůže pokus o snížení mezd státních zaměstnanců ani emise dalších státních dluhopisů, vláda ČSSD ani vláda ODS, ani jejich společná vláda. Pomůže jen odstranění příčiny nákazy – přerušení spojení mezi českým právním řádem a legislativou Evropské unie. Aby se evropské ekonomiky staly opět *konkurenceschopnými*, musí být umožněna konkurence mezi jednotlivými právními řády.

EU se nepoučila, bude hůř

Naivní čtenář by si mohl myslet, že blamáží s Lisabonskou strategií se Evropská unie ponaučila. Neponaučila se ani v nejmenším.

Většina evropských politiků si myslí, že chyba byla v tom, že regulovali málo nebo že regulovali špatně. Převládá volání po „lepší regulaci“.

Jiní politici si myslí, že chyba byla v komunikaci: *„Komunikace Lisabonské strategie je dlouhodobým oříškem. Proto jsem dnes navrhnul jako jedno z opatření pro její zlepšení, aby se Lisabonská strategie v dalším období přejmenovala, protože si ji lidé stále pletou s Lisabonskou smlouvou,“*¹⁴⁴ uvedl např. 22. dubna 2009 vicepremiér české vlády Alexandr Vondra.

Evropská komise Vondru vyslyšela. Cíl dohnat a předejít byl posunut na rok 2020 a strategie byla přejmenována na „EU 2020“. A máme se na co těšit. Komise vydala 24. listopadu 2009 dokument, podle něhož nás čeká *„transformace EU v promyšlenější, ekologičtější a konkurenceschopnější ekonomiku.“* Podle Komise *„žádný členský stát nemůže sám úspěšně tyto úkoly vyřešit.“* Naopak, *„úkol vytvořit udržitelné sociálně tržní hospodářství, tj. solidární, promyšlenější a ekologičtější hospodářství, bude vyžadovat zvýšenou politickou koordinaci“.* Konkrétně *„v průmyslové politice...je nutné zaujmout zcela nový přístup“* a *„je nezbytná integrace různých politických nástrojů spojením institucionálních reforem, lepší regulace, nových iniciativ a veřejných investic.“* *„V návaznosti na nová ustanovení Lisabonské smlouvy by proto měla Rada stanovovat strategii, tedy činit klíčová rozhodnutí a určovat cíle.“*¹⁴⁵

A co že by politbyro mohlo navrhnout? V dokumentu najdeme návrhy, jako je předepisování *„zkrácené pracovní doby“* nebo *„potírání neúčinné segmentace trhu“* (také nevím, co to je). Dále bude potřeba

„změnit naši ekonomiku cílenou regulací“ či *„odstranit nerovné zacházení s osobami samostatně výdělečně činnými v rámci většiny systémů sociálního zabezpečení“*¹⁴⁶ (tím EU zřejmě myslí větší zdanění živnostníků).

Nechci být špatným prorokem, ale dokud budeme v EU, čeká nás více regulace a pomalejší hospodářský růst.

4.4 Česká republika jako daňový ráj

Vystoupení z Evropské unie není cíl sám o sobě. Nejvyšším cílem je svoboda občanů České republiky, s níž přichází prosperita. Vystoupení z EU je cestou k tomuto cíli.

Vím, že bude trvat dlouho, než vznikne v České republice politická většina pro vystoupení z Evropské unie. Chtěl jsem ale v této knížce jasně ukázat, že členství v Evropské unii má alternativu.

Znovuzískání samostatnosti je podmínkou nutnou, nikoliv však podmínkou postačující k tomu, aby se Česká republika stala svobodnou a prosperující zemí.

Se samostatností musíme dobře zacházet. Musíme v sobě najít dost síly, abychom dokázali dobře využít svobody určovat si zákony sami. Musíme si dokázat zvolit politiky, kteří budou ochotni nebrat nám svobodu rozhodování, politiky, kteří budou schopni zrušit hloupé regulace, seškrtnat neefektivní výdaje, zastavit státní zadlužování.

Česká republika jako samostatný stát může být otevřenou, přátelskou, ekonomicky liberální zemí, která ráda uvítá zahraniční turisty i investory. Může být zemí, která nebude občany zatěžovat přílišnými daněmi, zemí, která si nadevše váží svobody svých občanů.

Měli bychom být zemí svobodnou, otevřenou zahraničnímu obchodu. Zemí, jejíž občané mohou volně cestovat do spřátelené ciziny, stejně jako občané spřátelených zemí k nám.

Ihned po znovuzískání samostatnosti bychom mohli zrušit:

- Povinné přimíchávání biopaliv do nafty a benzínu (úspora pro občany 10 miliard korun ročně)
- Povinné vyrábění elektřiny ze slunce a větru (úspora pro spotřebitele 20 miliard ročně)
- Daň z elektřiny, uhlí a plynu, kterou jsme zavést a jejíž výběr sotva pokrývá náklady na výběr (úspora 4 miliardy ročně)
- Zákaz žárovek (občané se budou sami rozhodovat, kam si koupí zářivku a kam žárovku)

Získáme zpět 6 miliard korun, které jsme museli zaplatit jako kapitálový vklad do Evropské investiční banky.

Občané získají ročně 9 miliard korun, které dnes v podobě cel uvalených Evropskou unií na dovážené zboží, odvádíme ve prospěch rozpočtu Evropské unie. Mohli bychom prostě cla nevybírat a občanům v cenách dováženého zboží těchto 9 miliard korun ročně ušetřit – jako to dělá např. Švýcarsko.

Přestaneme platit roční příspěvek 35 miliard korun do rozpočtu Evropské unie a přestaneme vynakládat 20 miliard korun na kofinancování evropských dotací. Přestaneme si dotacemi pokrývat trh. Podnikatelé už nebudou moci dostávat dotace na rekonstrukci hospody nebo na nákup tiskařských strojů. Místo toho budou všichni platit nižší daně. Místo nemravného soutěžení o dotace budou podnikatelé opět mezi sebou férově soutěžit kvalitou a cenou svých služeb.

Budeme moci zrušit celou řadu zbytečných úřadů, které musíme mít na přerozdělování evropských dotací. Ušetříme miliardy korun danových poplatníků.

Česká republika je navíc doslova dopravní křižovatkou uprostřed Evropy. Z Rumunska, Bulharska a dalších východních zemí se vozí do západní Evropy obrovské objemy zboží, od automobilů přes potraviny po ledničky. Česká republika je pro toto zboží přirozenou dopravní cestou. Musíme si ale za tuto dopravu nechat řádně zaplatit. Po znovuzískání samostatnosti budeme moci za tranzit zboží přes naše území účtovat vyšší mýto, zatímco dnes sazby za přeshraniční tranzit reguluje Evropská unie.¹⁴⁷ Dopravci budou nakonec rádi platit více za české dálnice, než aby se trmáceli přes Alpy.

Jako samostatný stát sousedící s Evropskou unií se dokonce může Česká republika stát jakýmsi daňovým rájem a efektivně přilákat ke zdanění daňové poplatníky sousedních zemí.

Existuje několik nezávislých suverénních států, které sousedí s Evropskou unií. Např. Andora a Švýcarsko, které do Evropské unie nikdy nevstoupily, nejenže s EU sousedí, jsou Evropskou unií dokonce obklopeny.

Většinu států, které s EU sousedí, Evropská unie současně označuje za daňové ráje.

Výraz „daňový ráj“ přitom není přesný. Vznikl nejspíš tak, že Němci či Francouzi si při překladu anglického výrazu „tax haven“ popletli slovo „haven“ (přístav, útočiště) se slovem „heaven“ (nebe, ráj) – a vzniklo z toho *Steuerparadies* či *paradis fiscaux*. Češi to z němčiny či francouzštiny patrně převzali. Žádná země není rájem. Jsou jen země, kde se dá slušně žít a kde stát lidem nebere více, než kolik je nezbytně nutné.

Faktem ale je, že země, které Evropská unie označuje jako daňové ráje, se vyznačují nejen nízkým zdaněním, ale i vysokou životní úrovní. Tyto země se stávají stále častěji útočištěm pro daňové poplatníky ze zemí EU – a země EU stále více zaostávají za životní úrovní v těchto daňových rájích.

Zatímco EU svým členům např. nařizuje mít DPH v minimální výši 15% (resp. 5% na potraviny a některé služby), ve Švýcarsku mají DPH v základní výši 7,6% (2,4% na potraviny). V Andoře DPH vůbec nemají.

V nezávislých státech, které EU označuje jako daňové ráje, mají v průměru vyšší životní úroveň, nižší míru nezaměstnanosti či vyšší střední očekávanou délku života.

Život v EU a mimo EU

Stát	HDP na hlavu (USD)	Míra nezaměstnanosti	Střední délka života
Guernsey	45 tisíc	0,9%	80 let
Andora	43 tisíc	0,0%	83 let
Švýcarsko	42 tisíc	3,7%	81 let
Velká Británie	35 tisíc	8,0%	79 let
Německo	34 tisíc	8,2%	79 let
Francie	33 tisíc	9,7%	81 let

Zdroj: CIA Factbook

Zatímco EU nařizuje minimální výši daně z benzínu 0,359 eur (9,70 Kč) na litr, Švýcarsko i Andora mají daň pod touto úrovní a jejich státní rozpočty těží z toho, že jim rádi platí spotřební daň z benzínu cizinci, kteří nechtějí tankovat v drahé Francii či Německu.

Kdyby byla Česká republika nezávislým státem vedle Evropské unie, mohla by podobně jako Andora nebo Švýcarsko stanovit své daně pod úrovní EU. Čeští občané by jednak mohli platit nižší daně a jednak by ministerstvo financí vybralo více peněz od cizích daňových poplatníků, kteří by si u nás častěji dali oběd, častěji natankovali a nakoupili více zboží a služeb.

Česká republika má navíc krásnou přírodu a je historickým klenotem. Je předurčena k tomu, aby její obyvatelé těžili z této unikátní příležitosti. Jediné, co potřebujeme, je svoboda.

5.

Závěr

Ústava České republiky říká, že „lid je zdrojem veškeré státní moci; vykonává ji prostřednictvím orgánů moci zákonodárné, výkonné a soudní.“¹⁴⁸ Schopnost občanů změnit zákony volbami se ale vytratila, protože většina zákonů dnes přichází ve formě směrnic a nařízení z Evropské unie. Český vliv na tuto legislativu je pramalý. Zažíváme obrovský úpadek demokracie.

Politici hlavních českých politických stran dopustili schválení Lisabonské smlouvy, která je evidentně nevýhodná pro Českou republiku. Souhlasili s omezením hlasovacích práv České republiky při utváření evropské legislativy, aniž by za to pro Českou republiku cokoliv získali. Dali přednost pochvalám od německých a francouzských politiků před dlouhodobými zájmy České republiky. Zapomněli na své sliby vypsát o Lisabonské smlouvě referendum. Lisabonská smlouva znamenala zásadní zlom. Odhalila, jak Evropská unie dokázala nepokrytě obejít vůli voličů v Nizozemí a v Irsku. Německo, Francie a nevolená byrokracie posílily Lisabonskou smlouvou svůj už tak dominantní vliv v EU.

Evropská unie přitom rychle ztrácí hospodářskou dynamiku a v tempu růstu životní úrovně zaostává za všemi hlavními oblastmi světa. Přitom nenachází jiný recept na vlastní obtíže než rozšíření sféry vlivu a vymyšlení dalších a dalších regulací.

Evropská unie se nachází v krizi. Aktuální rozpočtové potíže Řecka a bezradnost Evropské unie naznačují možný rozpad eurozóny i Evropské unie jako takové. Rozpad EU ale může přijít až za dlouho a může být velmi nákladný. Je proto správné uvažovat o možnosti jednostranného vystoupení z EU při zachování přátelských vztahů s Evropskou unií.

Evropská unie je jen jedno z možných uspořádání v Evropě a řada zemí prosperuje mimo její hranice. Česká republika může být zapojena do evropské obchodní, kulturní či vojenské spolupráce i bez členství v Evropské unii.

Lisabonská smlouva sice znemožnila jednostrannou výpověď členství v EU v souladu s Vídeňskou úmluvou o mezinárodním smluvním právu, ale umožňuje ukončení členství do dvou let od podání žádosti o vystoupení.

Česká republika by si nemusela v případě vystupování z Evropské unie bezprostředně vyjednávat další zvláštní podmínky obchodních vztahů se zbylými členy Evropské unie, protože existuje platně ratifikovaná Dohoda o Evropském hospodářském prostoru¹⁴⁹, která zajišťuje České republice bezcolní obchod se státy Evropské unie a EFTA i mimo členství v EU. Bylo by ale praktické vyjednávat podmínky vystoupení z EU, protože jakkoliv vyjednaná smlouva může přinést pouze příznivější obchodní podmínky než dohoda EHP. Česká republika má rovněž garantovanou mezinárodní bezpečnost členstvím v Severoatlantické alianci, mimo rámec Evropské unie.

Znovuzískání samostatnosti by znamenalo obnovení smyslu demokracie. Nezávislá Česká republika uprostřed Evropy se může stát

úspěšným, ke svým občanům i návštěvníkům přátelským státem. Česká republika bude moci po vystoupení z Evropské unie výrazně omezit byrokracii, přerozdělování a daně a může se stát „daňovým rájem“ pro své občany i zahraniční investory a turisty. Mohla by brzy dostihnout v životní úrovni země západní Evropy.

Možné vystoupení z EU není cílem. Cílem je svoboda. Svoboda každého jednotlivce usilovat o vlastní štěstí. Prosperita už se pak dostaví sama jako vedlejší účinek svobody.

Vážení čtenáři,

*uvítám Vaše podněty či komentáře ke knize na adrese
mach@svobodni.cz*

Budu šťastný, pokud knihu půjčíte nebo doporučíte svým přátelům.

Váš Petr Mach

Odkazy

- 1 Stenografický záznam jednání Poslanecké sněmovny 29. září 2009 (<http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/062schuz/s062010.htm#r1>)
- 2 Stenografický záznam jednání Poslanecké sněmovny 26. září 2007 (<http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/021schuz/s021041.htm#r3>)
- 3 Stenografický záznam jednání Poslanecké sněmovny 24. září 2007 (<http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/022schuz/s022196.htm#r4>)
- 4 Stenografický záznam jednání Poslanecké sněmovny 24. září 2007 (<http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/022schuz/s022200.htm#r7>)
- 5 Stenografický záznam jednání Poslanecké sněmovny 24. září 2007 (<http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/022schuz/s022200.htm#r7>)
- 6 Petr Mach: Úskalí evropské integrace, Centrum pro ekonomiku a politiku, Praha 2002
- 7 Roland Vaubel: Evropské instituce jako zájmová skupina. CEP, Praha 2009, str. 31
- 8 Lisabonská smlouva. Úřední věstník EU C306/19 z 17. 12. 2007 (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:306:0010:0041:CS:PDF>)
- 9 Archiv Evropského parlamentu (http://www.europarl.europa.eu/parliament/archives/elections2009/en/turnout_en.html)
- 10 Proč nejsem eurofederalistou, CEVRO, Praha 2003, str. 47-49
- 11 Proč nejsem eurofederalistou, CEVRO, Praha 2003, str. 10-11
- 12 Deklarace „Dánsko a Smlouva o Evropské unii“, Úřední věstník EU C 348, 31. prosince 1992 (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:41992X1231:EN:HTML>)
- 13 Usnesení vlády České republiky ze dne 13. prosince 1995 č. 732 k žádosti České republiky o přijetí do Evropské unie (http://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/F2DA651FB2BA7374C12571B6006C37F3)
- 14 Vládní návrh zákona o provádění referenda, sněmovní tisk 197/2003 (<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=4&ct=197&ct1=0>)
- 15 Minuta o EU, Česká televize, 17. března 2003
- 16 Události, Česká televize, 16. října 2004
- 17 Markéta Pitrová: Kandidátské země na Konventu o budoucnosti Evropské unie. In: Hynek Fajmon (ed.): Cesta České republiky do EU. CDK, Brno 2004, str. 134
- 18 Petr Plecítý: Ústava Evropské unie – cesta k jednotnému státu?, Střední Evropa č. 117/ 2003, str. 26
- 19 Viz např. Návrh Evropské ústavy s komentáři, CEP, Praha 2003
- 20 CAROLINA č. 508, středa, 18. června 2003 – elektronický zpravodaj studentů žurnalistiky (<http://www1.cuni.cz/carolina/archive-cs/Carolina-C-No-508.txt>)

- 21 Jan Zahradil: Proč jsem opustil Konvent. Lidové noviny 3. července 2003
- 22 Tamtéž
- 23 Tamtéž
- 24 Tamtéž
- 25 TV Prima „Poslední slovo“, 12. června 6.2003
- 26 Návrh smlouvy zakládající Ústavu pro Evropu – Brusel 18. července 2003 (<http://european-convention.eu.int/docs/Treaty/850CSrev.pdf>)
- 27 Smlouva z Nice, Úřední věstník EU C80, 10. března 2001 (http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/dat/12001C/pdf/12001C_EN.pdf)
- 28 Lidové noviny, 6. října 2003
- 29 „Sedmička“ TV Nova, 12. října 2003
- 30 „Sedmička“ TV Nova, 12. října 2003
- 31 Roland Vaubel: Evropské instituce jako zájmová skupina. CEP, Praha 2009, str. 42
- 32 „Sedmička“ TV Nova, 12. října 2003
- 33 Návrh evropské ústavy s komentáři. Centrum pro ekonomiku a politiku, Praha 2003
- 34 Lidové noviny 18. prosince 2003
- 35 Návrh smlouvy zakládající Ústavu pro Evropu – Brusel 18. července 2003 (<http://european-convention.eu.int/docs/Treaty/850CSrev.pdf>)
- 36 Listy ODS, informační bulletin Občanské demokratické strany č. 4 z 22. července 2003 (http://www.ods.cz/docs/listy/listy_04-2003.pdf)
- 37 EUObserver.com 25. listopadu 2003
- 38 Lidové noviny 18. prosince 2003
- 39 Le Monde 5. února 2004
- 40 Tiskové prohlášení Mirka Topolánka „Dopis předsedovi české vlády“ ze dne 14. června 2004 (<http://zpravy.ods.cz/prispevek.php?ID=1607>)
- 41 Lidové noviny, 19. června 2004
- 42 Návrh smlouvy zakládající Ústavu pro Evropu – Brusel 18. července 2003 (<http://european-convention.eu.int/docs/Treaty/850CSrev.pdf>)
- 43 Svědectví přímého účastníka jednání, který si nepřál být jmenován
- 44 Usnesení Vlády České republiky ze dne 18. července 2004 č. 755 o schválení kandidatury na člena Evropské komise (http://kormoran.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/0/864B7E565E8DA6FCC12571B6006AF7BD)
- 45 Dopis předsedovi frakce EPP-ED Hansi-Gertu Pötteringovi. Přetištěno v Laissez Faire, září 2004 (<http://www.nechtenasbyt.cz/admin/upload/pdf/LF2004-09.pdf>)
- 46 Citace z 27. října 2004 vycházejí ze svědectví účastníka zasedání vlády, který si nepřál být jmenován.
- 47 Ústava České republiky (<http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>)

- 48 The New York Times 15. června 2005
- 49 Stenografický záznam jednání Poslanecké sněmovny 7. září 2003 (<http://www.psp.cz/eknih/2002ps/stenprot/021schuz/s021014.htm>)
- 50 Stenografický záznam jednání Poslanecké sněmovny 7. září 2003 (<http://www.psp.cz/eknih/2002ps/stenprot/021schuz/s021014.htm>)
- 51 Tiskové oznámení KDU-ČSL ze dne 25. srpna 2006 (<http://www.kdu.cz/default.asp?page=311&idr=135&IDCI=16190>)
- 52 Usnesení XVII. kongresu ODS z 19. listopadu 2006 (<http://zpravy.ods.cz/prispevek.php?ID=4275>)
- 53 Prohlášení Mirka Topolánka k jednání Evropské rady zde dne 21. června 2007 (<http://zpravy.ods.cz/prispevek.php?ID=5169>)
- 54 Závěry předsednictví, Rada Evropské unie, Brusel 20. července 2007 (http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/94932.pdf)
- 55 Protokol o uplatňování Listiny základních práv Evropské unie v Polsku a ve Spojeném království, Úřední věstník EU C306/156, 17. prosince 2007 (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:306:0156:0157:CS:PDF>)
- 56 Listina základních práv Evropské unie (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:303:0001:0016:CS:PDF>)
- 57 Závěry předsednictví, Rada Evropské unie, Brusel 20. července 2007 http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/94932.pdf
- 58 Listina základních práv Evropské unie (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:303:0001:0016:CS:PDF>)
- 59 Závěrečný akt k Lisabonské smlouvě. Úřední věstník EU C306/267 ze dne 17. prosince 2007 (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:306:0231:0271:CS:PDF>)
- 60 Lidové noviny, 3. října 2009 (<http://zpravy.ods.cz/prispevek.php?ID=11233>)
- 61 Návrh Evropské ústavy s komentáři, CEP, Praha 2003, str. 19
- 62 Usnesení výkonné rady ODS ze dne 23. června 2007 (<http://zpravy.ods.cz/prispevek.php?ID=5181>)
- 63 Usnesení XVII. kongresu ODS z 19. listopadu 2006 (<http://zpravy.ods.cz/prispevek.php?ID=4275>)
- 64 Evropský parlament, projev Mirka Topolánka 25. března 2009, videozáznam (<http://www.europarl.europa.eu/wps-euoparl-internet/frd/vod/player;jsessionid=A0E947FB1AF25E9856AE32B556A4C0A0?date=20090325>)
- 65 Stenografický záznam jednání Poslanecké sněmovny 20. března 2008 (<http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/028schuz/s028181.htm>)
- 66 Stenografický záznam jednání Poslanecké sněmovny 20. března 2008 (<http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/028schuz/s028192.htm#r2>)
- 67 Stenografický záznam jednání Senátu 24. dubna 2008 (<http://www.senat.cz/xqw/xervlet/ps Senat/htmlhled?action=doc&value=46757>)

- 68 Stenografický záznam jednání Senátu 24. dubna 2008 (<http://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/htmlhled?action=doc&value=46757>)
- 69 Stenografický záznam jednání Senátu 24. dubna 2008 (<http://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/htmlhled?action=doc&value=46757>)
- 70 Stenografický záznam jednání Senátu 24. dubna 2008 (<http://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/htmlhled?action=doc&value=46757>)
- 71 Usnesení Senátu ze 13. schůze dne 24. dubna 2008 (<http://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/htmlhled?action=doc&value=46812>)
- 72 Závěry předsednictví, Evropská rada, Brusel 20. července 2008 (http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/101346.pdf)
- 73 Usnesení IX. kongresu ODS ze dne 7. prosince 2008 (<http://zpravy.ods.cz/prispevek.php?ID=8685>)
- 74 Usnesení Poslanecké sněmovny č. 1072 k vládnímu návrhu, kterým se předkládá parlamentu České republiky k vyslovení souhlasu s ratifikací Lisabonská smlouva (<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?o=5&v=US&ct=1072>)
- 75 Stenografický záznam jednání Poslanecké sněmovny 18. února 2009 (<http://www.psp.cz/eknih/2006ps/stenprot/046schuz/s046063.htm#h12>)
- 76 Příloha Veřejného výběrového šetření PO2008-46/DUB, Úřad informování EU (http://ec.europa.eu/ireland/tenders_and_grants/public_information/annex_1_-_tender_specification.pdf)
- 77 Rozhodnutí Evropské komise z 13. května 2009 o pokutě společnosti Intel (http://ec.europa.eu/competition/sectors/ICT/intel_summary_decision_en.pdf)
- 78 P. Mach: EU ovlivňuje irské referendum, blog serveru iHned.cz (http://blog.ihned.cz/c3-38462690-YMachP_d-eu-ovlivnuje-irske-referendum)
- 79 Prohlášení Prezidenta republiky ze dne 9. října 2009 k ratifikaci Lisabonské smlouvy (<http://klaus.cz/klaus2/asp/clanek.asp?id=ICMPLGZfHzrR>)
- 80 Listina základních práv Evropské unie (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:303:0001:0016:CS:PDF>)
- 81 MF DNES, 13. října 2009
- 82 Závěry předsednictví, Rada Evropské unie, Brusel 1. prosince 2009 (http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/110889.pdf)
- 83 Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 3. listopadu 2009 (<http://www.usoud.cz/clanek/GetFile?id=2150>)
- 84 Rozhodnutí Evropské rady ze dne 1. prosince 2009 o zvolení předsedy Evropské rady (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:315:0048:0048:CS:PDF>)
- 85 Rozhodnutí Rady ze dne 1. prosince 2009, kterým se stanoví pracovní podmínky předsedy Evropské rady (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:322:0035:0035:CS:PDF>)

- 86 Prohlášení Prezidenta republiky k rozhodnutí Ústavního soudu ze dne 3. listopadu 2009 (<http://klaus.cz/klaus2/asp/clanek.asp?id=CF9ck3EXsEbC>)
- 87 Ústavní zákon ze dne 25. listopadu 1992 o zániku České a Slovenské Federativní Republiky (<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1992/sb110-92.pdf>)
- 88 Česká republika pak přesto za svou přijala československou vlajku s modrým klímem
- 89 Ústava Svazu sovětských socialistických republik ze 7. října 1977 (http://constitution.garant.ru/DOC_1449448.htm#sub_para_N_800)
- 90 Smlouva pozměňující s ohledem na Grónsko Smlouvy o založení Evropských společností. Úřední věstník ES, L 29/1 z 1. února 1986 (k dispozici na <http://www.petrmach.cz/Greenland-Treaty.pdf>)
- 91 Vídeňská konvence o mezinárodním smluvním právu, OSN 1969 (http://untreaty.un.org/ilc/texts/instruments/english/conventions/1_1_1969.pdf)
- 92 Úřední věstník EU C306/40 ze 17. prosince 2007 (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:306:0010:0041:CS:PDF>)
- 93 Severoatlantická smlouva (http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_17120.htm)
- 94 Konsolidované znění Smlouvy o založení Evropské unie, Úřední věstník EU C321 E/79z 29. prosince 2006 (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:321E:0001:0331:CS:pdf>)
- 95 Např. Nařízení Komise 1892/2004 z 29. října 2004 určila pro nové členské země pro rok 2005 kvótu na dovoz banánů na 460 tisíc tun, což je asi 100 gramů na osobu na týden.
- 96 Směrnice Rady EU č. 74/1999 ze dne 19. července 1999, kterou se stanoví minimální požadavky na ochranu nosnic (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:03:26:31999L0074:CS:PDF>)
- 97 Web Evropské komise (http://ec.europa.eu/internal_market/top_layer/index_18_en.htm#)
- 98 Sdělení Evropské komise Evropskému parlamentu a Radě COM(2008) 660 ze dne 21. října 2008 <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0660:FIN:en:PDF>
- 99 J. Laughland: Znečištěný pramen. Nedemokratické počátky evropské ideje. Prostor 2001.
- 100 F. A. Hayek: Cesta do otroctví. Barrister & Principal 2004, str. 182
- 101 C. Sabel – J. Zeitlin: Active Welfare, Experimental Governance, Pragmatic Constitutionalism: The New Transformation of Europe. University of Wisconsin-Madison 2003., str. 2
- 102 F. A. Hayek: Cesta do otroctví. Barrister & Principal 2004, str. 181
- 103 F. A. Hayek: Cesta do otroctví. Barrister & Principal 2004, str. 191

- 104 „Role Evropy v dnešním globalizovaném světě“. Projev na Konferenci o globalizaci, 31. května 2004 v Amsterdamu.
- 105 Gerhard Schröder, v projevu „European Economic Policy – Trends and Opportunities“ na konferenci SPD 4. září 2001 v Berlíně. Citováno v Laissez Faire (září 2001), str. 3
- 106 Alan Oxley: Trade Places?, publikováno 24. února 2004 na www.techcentralstation.com
- 107 A. Oxley – K. Osborne – L. Marty: Environmental Trade Barriers. Australian APEC Study Center 2003), str. 8
- 108 Před převzetím evropského celního sazebníku činilo průměrné clo v České republice (v roce 2001) 2,2 % a např. Estonsko neuplatňovalo žádná cla.
- 109 <http://www.money-go-round.eu/zeme.aspx?id=2>
- 110 C. Booker – R. North: The Great Deception: The Secret History of the European Union. Continuum. London 2003, str. 92
- 111 The Economist 8. října 2004, str. 23
- 112 Smlouva o založení EFTA (<http://www.efta.int/legal-texts/efta-convention/~media/Documents/legal-texts/efta-convention/efta-convention-texts/convention-2001.ashx>)
- 113 Dohoda o Evropském hospodářském prostoru (http://www.euroskop.cz/gallery/2/773-dohoda_o_ehp.pdf)
- 114 Konsolidovaná verze Smlouvy o založení Evropského společenství (http://eur-lex.europa.eu/cs/treaties/dat/12002E/htm/C_2002325EN.003301.html)
- 115 Nařízení Rady (ES) č. 539/2001 ze dne 15. března 2001 (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2001R0539:20070119:CS:PDF>)
- 116 Protokol 38a Dohody o EHP o finančním mechanismu Evropského hospodářského prostoru ze dne 28. září 2007 (http://www.eeagrants.org/asset/107/1/107_1.pdf)
- 117 Dohoda mezi Norským královstvím a Evropským společenstvím o finančním mechanismu pro období 2004-2009 (http://www.eeagrants.org/asset/110/1/110_1.pdf)
- 118 Hospodářské noviny 12. října 2004
- 119 Projev ministra zahraničních věcí Islandu Halldóra Ásgrímssona na mezinárodní konferenci v Akureyri 9. září 2004 (<http://www.utanrikisraduneyti.is/frettaefni/raedurHA/nr/2340>)
- 120 Tisková zpráva sekretariátu EEA Grants 13. ledna 2010 (<http://www.eeagrants.org/id/1443>)
- 121 Memorandum o porozumění mezi Radou EU a Švýcarskou federální radou (http://www.swiss-contribution.admin.ch/poland/ressources/resource_en_166649.pdf)

- 122 Dohoda mezi Evropským společenstvím a Švýcarskou konfederací o zdaňování úspor. Úřední věstník EU L 385 z 29. prosince 2004 (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:385:0030:0042:EN:PDF>)
- 123 Prohlášení korunního prince Aloise Lichtenštejnského na tiskové konferenci 19. února 2008 (http://www.fuerstenhaus.li/de/presse/reden/dok_archiv-2008/2008_02_19_-_Statement_SDE_Medienkonferenz.pdf)
- 124 Týdeník The Economist, 6. ledna 2007
- 125 Deník La Liberation, 2. ledna 2007 (<http://www.liberation.fr/tribune/010189928-johnny-un-exil-utile>)
- 126 Deník Neue Zürcher Zeitung 7. ledna 2007
- 127 Statistický výkaz Švýcarského statistického úřadu z 16. června 2009 /<http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/de/index/themen/03/22/press.Document.121497.pdf>)
- 128 Statistika Švýcarského statistického úřadu (<http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/de/index/themen/01/07/blank/key/01/01.html>)
- 129 Tisková zpráva Německého statistického úřadu č. 494 ze dne 17. prosince 2009 (http://www.destatis.de/jetspeed/portal/cms/Sites/destatis/Internet/DE/Presse/pm/2009/12/PD09__494__124,templateId=renderPrint.psmI)
- 130 Bristký deník The Independent 1. července 2007 (<http://www.independent.co.uk/news/world/europe/german-brain-drain-at-highest-level-since-1940s-451250.html>)
- 131 Prohlášení korunního prince Aloise Lichtenštejnského na tiskové konferenci 19. února 2008 (http://www.fuerstenhaus.li/de/presse/reden/dok_archiv-2008/2008_02_19_-_Statement_SDE_Medienkonferenz.pdf)
- 132 Závěry předsednictví EU, Evropská Rada, Lisabon 24. března 2000 (http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/00100-r1.en0.htm)
- 133 Závěry předsednictví EU, Evropská Rada, Barcelona 16. března 2002 (http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/71025.pdf)
- 134 Závěry předsednictví EU, Evropská Rada, Lisabon 24. března 2000 (http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/00100-r1.en0.htm)
- 135 Závěry předsednictví EU, Evropská Rada, Barcelona 16. března 2002 (http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/71025.pdf)
- 136 Stenografický záznam jednání Poslanecké sněmovny 18. prosince 2003 (<http://www.psp.cz/eknih/2002ps/stenprot/008schuz/s008304.htm>)
- 137 Slyšení Evropského parlamentu. Odpovědi na otázky pro nominovaného kandidáta na komisaře Güntera Verheugena (http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dv/verheugen/verheugencs.pdf)
- 138 Slyšení Evropského parlamentu. Odpovědi na otázky pro nominovaného kandidáta na komisaře Güntera Verheugena (http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documents/dv/verheugen/verheugencs.pdf)
- 139 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1922/2006 ze dne 20. prosince 2006 o zřízení Evropského institutu pro rovnost žen a mužů (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:403:0009:0017:CS:PDF>)

- 140 Hayek, F. A.: Úloha informací ve společnosti. In: Ježek, T. (ed.) Liberální myšlení. Prostor. 1991, str. 176
- 141 Gerhard Schröder, v projevu „European Economic Policy – Trends and Opportunities“ na konferenci SPD 4. září 2001 v Berlíně. Citováno v Laissez Faire (září 2001), str. 3
- 142 Pracovní dokument Evropské komise „Náklady nepřijetí ústavy“ (http://ec.europa.eu/commission_barroso/wallstrom/pdf/final_report_21112006_en.pdf)
- 143 František Palacký: O centralisaci a národní rovnoprávnosti v Rakousku, Národní noviny, 21. prosince 1849 (<http://texty.citanka.cz/palacky/isr2-b.html>)
- 144 Tisková zpráva místopředsedy vlády pro evropské záležitosti Alexnadra Vondry 23. dubna 2009 (<http://www.eu2009.cz/cz/news-and-documents/press-releases/narodni-lisabonsti-koordinatori-hovorili-v-praze-o-budoucnosti-lisabonske-strategie-18063/>)
- 145 Pracovní dokument Evropské komise „Konzultace o budoucí strategii „EU 2020“. KOM(2009)647 ze dne 24. listopadu 2009 (http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/eu2020_cs.pdf)
- 146 Pracovní dokument Evropské komise „Konzultace o budoucí strategii „EU 2020“. KOM(2009)647 ze dne 24. listopadu 2009 (http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/eu2020_cs.pdf)
- 147 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 199/62 ze dne 17. června 1999 o výběru poplatků za užívání určitých pozemních komunikací těžkými nákladními vozidly (<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:07:04:31999L0062:CS:PDF>)
- 148 Ústava České republiky (<http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>)
- 149 Dohoda o Evropském hospodářském prostoru (http://www.euroskop.cz/gallery/2/773-dohoda_o_ehp.pdf)

Typografické studio a nakladatelství

Nabízíme:

*Kompletní zpracování knih, časopisů, katalogů,
grafických návrhů... Zajistíme tisk a knihařské zpracování.*

Proč to děláme? Protože nás to baví!

Vladimír Vyskočil – KORŠACH • Čajkovského 17 • 130 00 Praha 3
Mob.: 777 13 13 86 • Tel.: 222 985 057 • typograf@korsach.cz
www.korsach.cz

[lese fér]
LAISSEZ FAIRE

měsíčník pro svobodu jednotlivce

vychází od roku 1998

Název si časopis vzal z pojmu, kterým ekonomové nazývají filozofii svobody jednotlivce a nezasahování státu do života a podnikání. Nechceme dotace, výhody, zákazy, úlevy, dávky, operační programy, zvýhodněné úvěry a vysoké daně. Nejlepší, co pro nás může vláda udělat, je „nechat nás být“ (laissez faire).

Časopis přináší každý měsíc články českých autorů, překlady zahraničních textů a pravidelnou rubriku „Úřad na zrušení“.

on-line archiv a objednávky předplatného:

www.nechtenasbyt.cz

Petr Mach, ekonom a bývalý poradce prezidenta Václava Klause ve své nejnovější knize podává zákulisní svědectví procesu schvalování Lisabonské smlouvy. Kniha je bohatou dokumentací jednání s Evropskou unií od vstupu ČR do EU do současnosti. Autor uvádí řadu překvapivých, místy až skandálních výroků nejvyšších českých i evropských představitelů. Kritiku z neschopnosti hájit české národní zájmy sklízí jak Mirek Topolánek, tak Vladimír Špidla, Miroslav Kalousek či Jiří Paroubek. Petr Mach nepřímou polemizuje i s tezí Václava Klause, že „Evropská unie nemá alternativu“

a popisuje možnou budoucnost České republiky uprostřed Evropy jako nezávislého státu s nízkými daněmi a volným obchodem bez zbytečných regulací.

Na existenci Evropské unie si většina z nás zvykla. Řadu drobných i větších omezení, počínaje drobnou administrativní šikanou a konče zásadními politickými koncepcemi proto bereme fatalisticky: jako neměnnou danost. Jako něco, co si vrchnost vymyslela a tak to zkrátka být musí. Někteří z nás dokonce po potřebě silné ruky Bruselu přímo volají. Stále ještě žijí v blažené víře, že „Bruselané“ jsou nadlidé obdaření inteligencí, dobrotou a poctivostí, čehož my, nedokonalí Češi nikdy nedosáhneme. Často si v této souvislosti vybavuji slova právního historika J. Klimenta, který v roce 1939 vítal německou okupaci mimo jiné těmito slovy: „Pro nás samostatnost byla neštěstím. Tvoří se impérium a my si musíme v jeho rámci najít skrovné místo.“ Těm, kdo uvažují o dnešní EU podobně, by kniha Petra Macha měla otevřít oči.

Pavel Kohout, ekonom

Konečně publikace, která s ekonomickou profesionalitou, ověřenými fakty a číslicemi věcně a čtivě shrnuje argumenty, které se já snažím s britskou zkušeností Čechům sdělit už patnáct let: Evropská unie je kolosální byrokratický podvod na občanech evropských států, stojící na setrvačnosti neustále rostoucích a nekontrolovatelných veřejných výdajů, upevňování absolutní moci neodvolatelných vládařů a šikanování občanů neustále rostoucím množstvím regulací. Přijetím Lisabonské smlouvy se stala nereformovatelná a nastoupila cestu k zániku západní demokracie.

Benjamin Kuras, spisovatel

Kniha je užitečným průvodcem občana po stále více neprůhledném procesu, v němž politici a úředníci rozhodují o každodenním životě člověka. Měl by si ji přečíst každý, kdo se o politiku, právo a ekonomiku aspoň trochu zajímá, ať už si přeje pravomocí pro Brusel více nebo méně.

Miroslav Ševčík, ekonom

